

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

- „NEAPTEMĐITO PROTO VYRAI“ – **Petras Maksimavičius** 3
 Net tarp karo baisumų partizanai rasdavo laiko pokštams 5

KULTŪROS BARUOSE

- VIRTUALIAME SCENINIŲ LIETUVIŲ LIAUDIES ŠOKIŲ KONKURSE
 „ŠOKA LIETUVA 2021“ TARP UŽSIENIO LIETUVIŲ GRUPIŲ TRIUMFAVO
 PUNSKO ŠOKĖJAI! – **Asta Pečiulienė** 6

MŪSŲ INTERVIU

- KAIP VALDYTI STRESĄ? – **Jurgita Stankauskaitė** 8

IŠ MŪSŲ PRAEITIS

- KAD NEBŪTŲ DAUGIAU KARŲ... – **Irena Berneckaitė** 10
 PRELATAS MATAS DABRILA – **Algimantas Katilius** 14

ŽMONĖS

- PERPLAUKUS ATLANTĄ – **Vytautas Pečiulis** 16

IŠĖJĘ NEGRĮŽTI

- AMŽINAI MŪSŲ ŠIRDYSE IR ATMINTYJE – **Virginija Karčiauskienė** 18
 MIRĖ ŪKININKĖ IR DUSNYČIOS ANSAMBLIO DALYVĖ – **Eugenija Pakutkienė** 20

SVEIKA GYVENSENA

- PUNSKO VALSČIAUS SOCIALINIŲ PROBLEMŲ ĮVERTINIMAS 23

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

- LIETUVOS ŽINIASKLAIDA 26

Viršeliuose:

1955 m. liepos mėn. Šilainėje. Pirmieji šokėjai. Iš kairės: Angelė Šliaužienė, Juozas Kalinauskas, Julija Stoskeliūnaitė, Juozas Valinčius, Marytė Valinčiūtė, Silvestras Babkauskas, Anelė Agurkytė, Juozas Krakauskas, Petronelė Durtonaitė, Juozas Jakimavičius, Petronelė Babkauskaitė, Sigitas Vaičiulis (Iš Punsko lietuvių kultūros namų archyvo)

Seinų katedra ir kunigų seminarijos rūmai (Ramonos Masionytės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS

16-515 Puńsk,
 ul. A. Mickiewicza 23

tel. / faks. (+48) 87 5161 416
 www.e-ausra.pl
 ausra@o2.pl

LEIDŽIA

Lenkijos lietuvių draugija
 16-500 Sejny,
 ul. Wileńska 9
 tel. / faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė Irena Gasperavičiūtė
 Redakcijos sekretorė Alicija Krakauskienė
 Stilistė, korektorė Birutė Burdinaitė-Ołów
 Techn. redaktorė Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
 Eugenija Pakutkienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2021-05-12

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos
 nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai
 sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
 Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
 SWIFT / BIC kodas POLU PL PR

Zadanie pn. „Wydanie 24 numerów dwutygodnika „Auśra” zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Ministerstwo
 Spraw Wewnętrznych
 i Administracji

Projektą „Lenkijos lietuvių tautinio sąmonin-
 gumo ugdymas“ iš dalies remia Spaudos, radijo
 ir televizijos

rėmimo fondas
 (gauta parama per
 projekto įgyven-
 dinimo laikotarpį
 – 8000 eurų).

SPAUDOS,
 RADIJO IR
 TELEVIZIJOS
 RĖMIMO
 FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Paprastai gegužę pasitikdavę žiedai, o šiemet dar tik pumpurai sprogs. Televizija pranešė, kad šis pavasaris šalčiausias per visą XXI amžių. Televizija sakė, tai ir tikime. Kaip bebūtų, didžioji žiniasklaida turi savo galios. Dvi svarbios istorinės datos gegužės pradžioje: Gegužės 3-iosios Konstitucijos diena ir Spaudos atgavimo, kalbos ir knygos diena (gegužės 7-oji). Pamatęs, kiek dėmesio vienam, kiek kitam įvykiui šiemet skyrė žiniasklaida, akivaizdžiai supranti, kokia visuomenei siunčiama žinia, kas svarbu, kas ne.

Gegužės 3-iajai paminėti daug renginių buvo bendrų su Lenkija. Lietuvos prezidentas Gitanas Nausėda tą dieną viešėjo Varšuvoje, čia Seime sakė kalbą, skirtą Gegužės 3-iosios Konstitucijai paminėti. Prezidentas prisiminė bendrą Lietuvos ir Lenkijos istoriją, ir vienai, ir kitai tautai svarbias asmenybes. Šventė kaip šventė – susitikimai, kalbos, gražūs žodžiai. Tačiau kai kas lieka už kadro. Šįkart užrašas anglų kalba: „Baik naikinti lenkų švietimą Lietuvoje“. Lapą su tokiu užrašu, kalbant Lietuvos prezidentui, iškėlė Konfederacijos partijai priklausantis Seimo narys Robertas Vinickis (Robert Winnicki). Apie tai rašė portalas www.o2.pl bei galima buvo rasti informaciją dar keliuose interneto portaluose. Tačiau Lietuvoje apie šį nutikimą – nė žodžio.

Galima tik spėlioti, kokios reakcijos būtų, jei atsitiktų analogiškai atvirkščiai, t. y. Lenkijos prezidento atžvilgiu Lietuvos Seimo narys padarytų tokį akibrokštą. Tikėtina, kad būtent lenkų portaluose pasipiltų antraštės apie lietuvių nacionalizmą ir pan. O dabar tykla. Ir Lietuvos gyventojų atmintyje Gegužės 3-iosios Konstitucijos dienos minėjimas išliks kaip pavyzdinis tautų draugystės renginys. Taip formuojamas melas. Nutylėjimais.

„Neaptemdžito proto vyrai“

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Neseniai skaičiau 1892 metais Tilžėje išleistą „Varpo“ 11 numerį. Priminsiu, kad „Varpas“ tai literatūros, politikos ir mokslo laikraštis, ėjęs 1889–1905 metais Tilžėje ir Ragainėje. Jo iniciatoriai buvo 1888 m. Varšuvoje įsteigtos draugijos nariai: Vincas Kudirka, Jonas Gaidamavičius-Gaidys, Juozas Adomaitis-Šernas, Juozas Kaukas, Justinas Staugaitis ir kt. Toje draugijoje buvo vos 22 nariai, tarp jų 12 studentų. Kurį laiką „Varpui“ talkino keletas kunigų ir būrys Seinų kunigų seminarijos klierikų. Iš 125 pirmųjų „Varpo“ prenumeratorių 44 buvo Seinų kunigų seminarijos klierikai. Draugijos įstatuose vienas tikslų būvęs skatinti švietimą, leidžiant knygas ir laikraščius.

1892 m. išleistą „Varpą“ atsiverčia ieškodamas įdomesnės informacijos, kuria galėčiau pasidalinti su „Aušros“ skaitytojais. Maniau, kad rasiu kokią žinutę apie Juozą Kauką, kuris Varšuvoje studijuodamas mediciną kartu su bendražygiais prisidėjo prie „Varpo“ įkūrimo, rėmė jį finansiškai, o vėliau platino Seinų apskrityje. Pasirinkti metai buvo neatsitiktiniai. Būtent 1891–1892 metais J. Kaukas iš Lazdijų persikėlė į Seinus ir čia tęsė gydytojo darbą. Priminsiu, kad J. Kaukas tapo lietuvių tautinio atgimimo Seinų krašte vienu iš lyderių, tačiau liga užkirto jam kelią toliau siekti nusibrėžtų tikslų. Netrukus po persikėlimo į Seinus išvyko gydytis į Šveicariją. Mirė 1895 m. Šiandien galime tik spėlioti, kokius Seinus XIX a. pabaigoje matė J. Kaukas ir kokius juos įsivaizdavo ateityje. Tikra tik tai, jog prieš mirtį paprašė, kad jo palaikai būtų pervežti į Seinus ir palaidoti šio miesto kapinėse. Jo

testamentas buvo įvykdytas.

1892 metų 11 „Varpo“ numeryje jokios užuominos apie J. Kauką neradau. Tačiau aptikau įvadinį straipsnį, pavadintą „Tautiškas klausimas ir litvomanija“. Kai kurias mintis, kurios buvo surašytos beveik prieš 130 metų, noriu jums atpasakoti ir pakomentuoti. Tai labai įdomi lektūra, kadangi straipsnio autorius, prisistatantis inicialais „P.A.“, rašo apie geopolitinę padėtį regione ir stiprėjančių lietuvių tautinį atgimimą, kurio tikslas – iškovoti lietuviams daugiau laisvių. Šiandien jau žinome, kad parašius minimą straipsnį tik po 12 metų lietuviai atgavo spaudos laisvę, praėjus 22 metams kilo Pirmasis pasaulinis karas, o po 26 metų Lietuva paskelbė nepriklausomybę. Taigi galime pasvarstyti, ar 1892-aisiais surašytos mintys buvo teisingos, ar tautinio atgimimo šauklių priimta veiklos strategija pasiteisino ir kas buvo tik utopinės svajonės.

Pradėsiu nuo to, kad kai kurie 1892 metais surašyti pastebėjimai ligi šiandien neprarado aktualumo, ypač mums – Lenkijos lietuvių bendruomenei. Galbūt todėl, kad to meto lietuviai, neturėdami savo valstybingumo ar tam tikros autonomijos, taip kaip mes šiandien svarsėtė, kas efektyviausiai gali gaivinti ir išsaugoti tautinę tapatybę. Prieita prie išvados, kad tautinės tapatybės išsaugojimo svarbiausias garantas yra gimtosios lietuvių kalbos vartojimas – „visur ir visada“.

Straipsnio pradžioje autorius pasidžiaugia, kad jau dešimt metų aiškiai juntama, jog lietuviai inteligentai stengiasi pažinti ir viešose vietose vartoti lietuvių kalbą. Pasak jo, anksčiau nėra to buvę. Dabar lietuvių

Pirmas iš dešinės sėdi Juozas Kaukas. Nuotrauka saugoma Suvalkų „Vienybės“ klube

kalbos vartojimas jiems tapo svarbiu tautinės tapatybės elementu. Autorius pabrėžia, kad tokių pokyčių priežastis galėjo būti besikeičianti šioje Europos dalyje gyvenančių žmonių socialinė ir politinė padėtis. Kai žmonės pradėjo labiau pasiturinčiai gyventi, o pavergėjai rečiau vartoti prieš juos jėgos argumentus, atsirado noras pažinti ir domėtis savo istorija, kalba ir priklausančiomis teisėmis. „<...> Kolei svietas nepažinojo augštesnių geidavimų už norą būti sotum, apsidengusiu ir laisvu nuo valdovo kumščios, tolei tautiškas skirtumas tarp valdovų ir valdomųjų neturėjo didelės svarbos: kovoje už valdymo tiesas – iš vienos pusės ir pagerinimą materiališko buvimo – iš kitos abidvi kovojančios pusės užsimiršusios apie tautišką skirtumą.“ Taigi, pasak autoriaus – gerėjant žmonių ekonominei ir socialinei padėčiai susidarė galimybės labiau atsispirti priespaudai ir nutautinimui. Nevaržomas gimtosios lietuvių kalbos vartojimas visur ir visada pradėjo tapti pagrindine žmogaus teise ir kertiniu dalyku, norint išsaugoti tautinę tapatybę.

Vėliau straipsnio autorius aptaria tautų padėtį visoje Europoje ir pažymi, kad „tautiškas klausimas“ išliko daugelyje Europos regionų, todėl

lietuviai nėra išimtis ir kartu su kitomis tautomis turi kelti savo teisių paisymo klausimą. „<...> Paskutiniuose metuose ir mes, lietuviai, priaugom iki „tautiškam klausimui“. Taigi mūsų tautiškas sujudėjimas tai tik viena iš daugelio ir tai dar menka vilnis tos smarkios audros, kuri paskutiniam laikui sujudino Europą ir negreitai ketina apsistot.“ Kaip baigsis šis aprašomas tautų atgimimas XIX a. pabaigoje, buvo dar sunku nuspėti, tačiau straipsnyje aiškiai pabrėžiama, kad nuskriaustųjų ir silpnųjų reikalavimai suteikti daugiau teisių yra pagrįsti ir teisėti. Todėl straipsnio autorius spėja, kad šis procesas ilgainiui tik stiprės, o „neaptemdžito proto vyrų“, kurie pripažins prigimtines tautų teises, gretos gausės. Vis dėlto jis neabejoja, jog stipresnės tautos, kurios siekia priimti savo kalbą, tikėjimą ir kultūrą pavergtoms tautoms, ir toliau sieks vykdyti tokią nutautinimo ir dominavimo politiką. Pasak jo, toks užsispyrimas ateityje gali privesti prie ginklo panaudojimo ir karo veiksmų. Pabrėžia, kad netiki, jog minėtas laisves pavyks išsikovoti taikiu būdu, kadangi jau dabar (1892 m.) pradėdama ruošti panaudoti jėgą prieš silpnesnes tautas. „Be kovos šitokiame

padėjime negali apsieiti“, – apibendrina.

Autorius daug dėmesio skiria tautos vertybiniam pamatui. Pasak jo, pradėjus keistis Europos žemėlapiui, dalis mažesnių tautų visam laikui išnyks, o tik kai kurios galės išsikovoti priklausančias teises. Tačiau daug ką nulems ne tiek materialiniai dalykai, kiek tautų dvasingumas, vertybiniai dalykai. Toms, kurios pasirodys dvasiškai stipresnės, galbūt ir bus lemta išlikti. Autorius džiaugiasi, kad lietuvių tautinio atgimimo vadovais „apsigarsino jaunuomenė – inteligentai“, tačiau tuo pačiu pabrėžia, jog prasidėjusio atgimimo vedliams jau dabar klijuojamas „manijos“ – „litvomanijos“ epitetas. Pasak jo, nepavyks visų lietuvių paversti svetimtaučiais, kadangi jie šimtus metų išsaugojo savo kalbą, tikėjimą ir būdą. Tad vargu ar viso to išsižadėtų be kovos. „<...> Tai – suprantu – gali padaryti vienas-kitas, tik nevisa poramilijonų sermėgu, nepratusių tokius daigtus, kaip kalba, tikėjimas, pardavinėti už pinigą, ar šiaip kokius gyvenimo smaguriavimus.“

Straipsnyje kreipiasi į inteligentus, nes jų darbuose mato išsigelbėjimą. Teigia, kad kuo žmogus labiau išsilavinęs, tuo sunkiau turėtų būti jį pavergti ar priversti atsisakyti savos kalbos, kultūros, tradicijų. Taip pat, pasak autoriaus, ant jų pečių gula ir didesnė atsakomybė – šviesti, dvasiškai stiprinti. Nuo to, kaip labai bus užsigrūdinę, priklausys vėlesnė sėkmė. Kitaip ateities kartos gali kaltinti nerangumu ir pan. Tegul apie tai pamąsto tie, kurie šaiposi iš atgimimo. „Litvomanija – ne manija – tai sveikas dvasios apsireiškimas.“

Dar trumpam sugrįžkime prie straipsnyje įvardinto esminio klausimo – lietuvių kalbos vartojimo. Pasižiūrėkime, ar kas nors pasikeitė praėjus 130 metų. Lenkijos lietuvių organizacijos nepaliaujamai kartoja,

kad pats svarbiausias lietuvių bendruomenės prioritetas yra švietimas gimtąja kalba. Žinoma, tokia strategija seniai pasiteisino ir nėra reikalo to įrodinėti. Tačiau noriu atkreipti dėmesį į dar vieną reikšmingą dalyką. Ano meto lietuviai gyveno kitomis negu mes sąlygomis. Dar neturėjo taip, kaip mes šiandien

turime, organizuoto ir išstobulinto švietimo lietuvių kalba. Matyt, todėl šiek tiek kitaip ir žymiai plačiau žiūrėjo į gimtosios kalbos svarbą. Minėtame straipsnyje dar nekalbama apie būtinumą organizuoti mokymą lietuvių kalba, bet pirmiausia – apie kuo platesnį lietuvių kalbos girdimumą ir matomumą kasdiniame

gyvenime. Kada tai galėtų įvykti? Tada, kai lietuvių kalba bus vis labiau girdima viešose vietose, atsiras iškabosė, atsispindės lietuviškuose varduose ir pavardėse, rašytiniuose šaltiniuose, kultūrinėje veikloje, atminimo lentose, muziejuose, vaikų žaidimuose...

Net tarp karo baisumų partizanai rasdavo laiko pokštams

Karas po karo Lietuvoje daugybei žmonių buvo skausmo, nežinomybės, ilgesio, netekčių, sunkių gyvenimo sąlygų metai. Vis dėlto gyvenimas virė toliau, jame buvo pilna gyvybės, o liūdesį ir baimę pakeisdavo linksmos akimirkos, bunkeriuose skambėdavo juokas ir dainos, pogrindžio spaudoje pasirodydavo aktualijas atspindintys anekdotai ir karikatūros. Tai matyti iš išlikusių partizanų liudijimų ir spausdinto žodžio pavyzdžių.

„Atrodytų, tema skaudi, sudėtinga ir vargu galėtume atsipalaiduoti ir kalbėti vien apie linksmumą, kai buvo, kaip mėgstu sakyti, laikotarpis-mėsmašė, buvo daug siaubingų dalykų. Tačiau tai buvo gyvas gyvenimas, ir linksmų akimirkų neišvengiamai turėjome“, – Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje vykusiame pokalbyje su komiku Pauliumi Ambrazevičiumi apie partizaninį karą teigė istorikė dr. Aistė Petrauskienė. Konkretūs to pavyzdžiai – keliant ūpą tarp pačių kovotojų leistas humoristinis laikraštėlis „Nykštys“, o Lietuvos laisvės sąjūdžio sumanytame leidinyje „Prie rymančio rūpintojėlio“ buvo vietos ir satyrinei rubrikai „Tarka“.

Štai kad ir išlikęs tų laikų spaudoje buvęs anekdotas:

Kalbasi du politiniai kaliniai:

– *Kiek metų gavai?*

– 25.

– *Už ką sėdi?*

– *Už nieką.*

– *Nemeluok, už nieką 10 metų duoda.*

Vis dėlto, kaip pažymi A. Petrauskienė, anekdotai labiau skaudūs – mes suvokiame jų kainą. Tuo, kuo sugebėjo partizanai šmaikštauti, buvo skaudi realybė.

O P. Ambrazevičius į šį anekdotą pažvelgė kitu kampu: „Tai – fantastiškas politinio humoro pavyzdys. Jis labai universalus – pritaikytum bet kokiame totalitariniame režime. Tai nebūtinai turi būti Sovietų Sąjunga: tai gali būti Rytų Vokietija, dabartinė Šiaurės Korėja, gal net mūsų kaimynė Baltarusija. Ir net nesurasi, iš kur jis atsirado.“ Komiko nuomone, šiandien politinio humoro gerokai mažiau. Anot jo, dabartinė valdžia nėra grėsmė, todėl žmonės praranda interesą iš jos juoktis, o politiniame humore sakoma tai, dėl ko gali netgi nukentėti. Kaip žinia, žmonės už humorą net buvo tremiami.

Partizaniniame kare svarbus buvo rėmėjų, ryšininkų moralinis palaikymas. Štai ryšininkė Veronika Janulytė-Audra piešė komiksą – vieningą tokį žinomą – „Lietuviškas

beždžionžmogis“ apie NKVD viršininko Bernoto nuotykius. Komiksas nebaigtas – ryšininkė buvo areštuota. Nemaža dalis paveikslų nuspalvinta, istorija aprašyta visa, tik piešiniai nebaigti. Už tai komiksas buvo panaudotas kaip įkaltis ryšininkės baudžiamojoje byloje, kuri už tokius leidinius nuteista 25 m. lagerio.

P. Ambrazevičius pažymi: viena humoro funkcijų – padėti nuleisti garą ar suvokti sunkiai suvokiamą situaciją. Tai – susitaikymo mechanizmas.

Žiūrint į partizanų karikatūras matyti paniekimas, pašiepimas prieš, kurio tu dabar neįveiksi – tikriausiai ir per gyvenimą neįveiksi, bet bent jau gali jį nužeminti savo kūryboje.

„Kaip aš suprantu, bandymas susitaikyti su situacija ir bandymas priešą vaizduoti ne tokį baisų, nei jis yra – būtent tam partizanai naudojo humorą.

Kiek skaičiau apie Adolfą Ramauską-Vanagą, man labai įstrigę, kad ne vienas ir ne keli jo bendražygiai pabrėžia, jog jis turėjo gerą humoro jausmą. Kai aš apie bet kokį didelį žmogų sužinau, kad jis turėjo gerą humoro jausmą, man jis netgi artimesnis pasidaro“, – požiūriu dalijosi P. Ambrazevičius.

Virtualiame sceninių lietuvių liaudies šokių konkurse „Šoka Lietuva 2021“ tarp užsienio lietuvių grupių triumfavo Punsko šokėjai!

ASTA PEČIULIENĖ

Balandžio 29-ąją švenčiama Tarptautinė šokio diena. Ta proga Punsko lietuvių kultūros namuose jau keletą metų vykdavo lietuviškų šokių konkursas „Raitakojis“. Jis buvo planuojamas ir šiemet, tačiau pandemine situacija visame pasaulyje sujaukė daugelį gyvenimo sričių, nukentėjo ir kultūrinis gyvenimas. Belieka tik tikėtis, jog galėsime žiūrovus pakviesti į šią šventę kad ir kitu laiku, bet dar šiais metais.

Grįžtant prie Tarptautinės šokio dienos... Valstybinis dainų ir šokių ansamblis „Lietuva“ nuo 2015 m. organizuoja sceninių lietuvių liaudies šokių konkursą „Šoka Lietuva“. Šiemet jis vyko ketvirtą kartą. Dėl pandeminės situacijos konkursas surengtas virtualiai. Manau, kad,

tarp kitko, tai ir paskatino organizatorius dalyvauti konkurse pakviesti užsienio lietuvių kolektyvus.

Iki balandžio 12 d. dalyvaujantis kolektyvas privalėjo nusiųsti vieną įrašytą kūrinį. Organizatoriai buvo nustebinti atsiųstų įrašų gausa. Ypač nustebino užsienio lietuvių aktyvumas. Lietuvos ir užsienio dalyviai buvo suskirstyti į septynias kategorijas: jaunučių, jaunių, jaunuolių, jaunimo, vyresniųjų, senjorų ir mergaičių, merginų bei moterų. Į konkursą stojo iš viso 148 kolektyvai, iš jų 18 iš užsienio (Airijos, Belgijos, JAV, Lenkijos, Rusijos ir Švedijos) – per 2500 šokėjų.

Komisiją sudarė žymiausi Lietuvos choreografai, pedagogai, savo sričių ekspertai: komisijos pirmininkė prof. Laimutė Kisielienė bei

nariai Leokadija Dabužinskaitė, Roberta Macelienė, Margarita Tomkevičiūtė, prof. dr. Vidmantas Mačiulskis, Edgaras Suprunas ir „Lietuvos“ ansamblio meno vadovas Giedrius Svilainis.

Konkurso rezultatai buvo skelbiami youtube.com kanale kaip tik balandžio 29-osios vakarą. Apdovanojimų ceremoniją atidarė Valstybinis dainų ir šokių ansamblis „Lietuva“ šokiu „Rasos“ (chor. A. Rickevičienės, muz. A. Žvirblio) iš misterijos „Dievai ir žmonės“. Dainų ir šokių ansamblio „Lietuva“ vyr. baletmeisteris Edgaras Suprunas pasveikino visus su Tarptautine šokio diena, padėkojo dalyviams už didelį susidomėjimą konkursu ir neslėpė fakto, jog komisijai teko labai sudėtinga ir atsakinga užduotis – išrinkti pačius geriausius. Po

to buvo skelbiami nugalėtojai. Atskirai buvo vertinami Lietuvos ir užsienio lietuvių kolektyvai. Iš viso skirta 16 kategorijų apdovanojimų. Tarp Lietuvos kolektyvų išskirti septyni laureatai, trys mažieji laureatai, specialūs prizas už kūrybiškumą ir naują požiūrį į sceninį liaudies šokį bei ansamblio „Lietuva“ šokėjų simpatijų prizas.

Iš tų 16 apdovanojimų mūsų visų dideliame džiaugsmui net 4 atiteko užsienio lietuvių grupėms. Komisijos pirmininkė

Paulos Rupinskaitės nuotrauka

„Jotva“

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

L. Kisielienė pasidžiaugė, kad šis konkursas atvėrė skrynią, kurioje įžvelgti ir kiti brangakmeniai. „Jūs visi esat nugalėtojai, – prakalbo apie užsienio lietuvius, – mat jus pamatė Lietuva. Bet konkursas yra konkursas ir laureatas paskirtas tik vienas, nors apdovanoti norėjosi visus, mat visų jūsų širdyse pajutome šilumą ir meilę lietuviškam šokiui.“

Laureato vardą vaikų – moksleivių kategorijoje laimėjo Punsko Kovo 11-osios licėjaus šokių grupė „Šalčia“ už šokį „Joninių burtais“ (chor. T. Kalibataitės, muz. V. Aleksandravičiaus) – vad. Asta Pečiulienė. Jaunimo kategorijoje laureatu tapo Čikagos lietuvių tautinių šokių ansamblis „Grandis“ už šokį „Gegutėlė tupi“ (chor. V. Mačiulskio, muz. J. Baltramiejūnaitės) – vad. D. Balaišytė-Demuth ir G. Grinkevičius. Vyresniųjų kategorijoje laureate pripažinta Punsko lietuvių kultūros namų tautinių šokių grupė „Vyčiai“, atlikusi šokį „Letukas“ (chor. V. Mačiulskio, muz. lietuvių liaudies) – vad. Asta Pečiulienė. Specialųjį prizą už kūrybinius ieškojimus vertinimo komisija skyrė Punsko lietuvių kultūros namų choreografiniam sambūriui „Jotva“ už šokį „Pasimeilinimai“ (chor. K. Mauliūtės, muz. Jazzland ir

Gilė) – vad. Kornelija Mauliūtė.

Tai pati gražiausia dovana šokėjams ir vadovams Tarptautinės šokio dienos proga, kokios sulaukėme paskelbus konkurso rezultatus. „Šalčia“, pernai šventusi savo veiklos 20-metį, komisijos narius pakerejo savo nuoširdumu ir šokio atlikimu. „Jotva“, šiemet švenčianti gyvavimo 70-metį, įvertinta už kūrybos originalumą. Visi pastarieji „Jotvos“ koncertai – tai vadovės K. Mauliūtės fantazijų ir choreografinės kūrybos šedevrai. Viena yra šokti kažkieno sukurtus šokius, visai kita – kurti ir būti choreografijos autoriumi. Tai reikalauja iš žmogaus meniškos

sielos, ypatingų gebėjimų, už ką ir sveikinu vadovę bei jos kūrybą įkūnijusį ansamblį. „Vyčiai“ šiemet švenčia savo 20-ąjį jubiliejų. Šis konkursas – jų nuoseklus ir atkaklaus darbo apvainikavimas.

Man tai didžiulis džiaugsmas ir didžiulė garbė, kad Punsko šokėjai taip aukštai įvertinti ir pelnė Lietuvos choreografų žiedo pripažinimą. Sveikinu visus šokėjus, ne tik šiuos karūnuotus, bet

ir buvusius bei būsimus, nes meilė šokiui neatsiranda iš niekur, ji nuo amžių pas mus žadinama, kurstoma, puoselėjama ir perduodama iš kartos į kartą. Dėkoju visiems už jūsų didžiules pastangas, didžiulį norą, degančią aistrą šokiui. Linkiu per visą gyvenimą pinti šokių vainiką ir didžiuotis nuveiktais darbais bei pasiekimais.

Nuoširdžiai aciū ir konkurso organizatoriui – Valstybiniam dainų ir šokių ansamblui „Lietuva“, kuris šokančią Lietuvą atrado (įžvelgė) ir už Lietuvos ribų.

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Kaip valdyti stresą?

JURGITA STANKAUSKAITĖ

Stresas tai neatsiejamas mūsų kasdienybės elementas. Jis turi teigiamas ir neigiamas pasekmes. Viskas gerai, jeigu mokame jį valdyti, išlaikyti ribose. Apie streso poveikį psichinei sveikatai ir jo valdymą kalbuosi su Raimundu Makausku iš Kampuocių, šiuo metu gyvenančiu Vilniuje. Nors jis neseniai baigė psichologijos bakalauro studijas, dirba IT srityje. Kaip pats sako, nenorėjo apsiriboti tik psichologija, todėl pradėjo domėtis programavimu ir suveikė „drugelio efektas“. Ėmė domėtis IT plotais ir surado mėgstamą darbą šioje srityje. Psichologija niekur neprapuolė ir neprapuls. Tai, ką išmoko, žino ir moka taikyti savo gyvenime, ir gali duoti patarimų, kuriais pasidalino su „Jotvos“ šokėjais, švenčiančiais 70-ąjį gyvavimo jubiliejų.

Jurgita Stankauskaitė: Raimundai, vedei psichologijos pamokėlę jotviečiams...

Raimundas Makauskas: Toks aš psichologas, kaip kuolas – šautuvas. (Begarsis mano ir Raimundo juokas, paremtas juoko ikonomis kompiuterio ekrane)

J. S.: Taip galėtų prisidėti kiekvienas pokalbis. Tik nubrauksiu juoko

ašaras ir galėsim judėti pirmyn. Jau gailiuosi, kad nepavyko atsidaryti Tavo dovanos „Jotvai“. Papasakok, kaip tokią sumanei supakuoti ir padovanoti dideliam jotviečių būriui.

R. M.: Iš pradžių padėjau „Jotvos“ vadovei Kornelijai Mauliūtei administruoti susitikimus su skirtingomis darbo grupėmis. Kadangi buvau labai arti viso proceso, norėjau prie jo prisidėti savo žiniomis. Pamaniau, kad galiu pakalbėti psuche (sielos) temomis.

Raimundas Makauskas

J. S.: Su kuo tai valgoma?

R. M.: Iš esmės psichologija, tai yra mokslas apie sielą, kadangi graikų k. psyche – siela, o logos – mokslas. Jotviečiams buvo įdomios asmeninio tobulėjimo temos, todėl pasiūliau pakalbėti apie stresą.

J. S.: Anketos būdu sužinojai ar kitaip?

R. M.: Ši idėja kilo vieno susitikimo metu. Kalbėdamiesi prisiminėm vieną situaciją, kai į sceną išėjęs vaikas dėl streso apsvėmė.

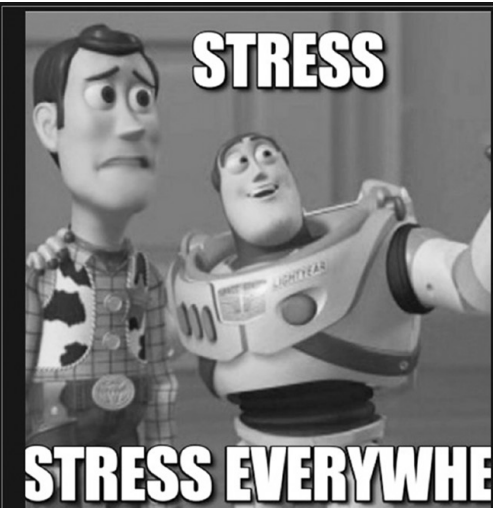
J. S.: Atsimenu ir aš šitą situaciją. Tada visi labai išsigandome ir patyrėme stresą dėl vaikučio sveikatos. O čia, pasirodo, taip organizmas reagavo dėl streso.

R. M.: Tada pradėjom galvoti, kad gal būtų įdomu sužinoti, kas tas stresas ir kaip šokėjui jį efektyviau valdyti. Apskritai stresas tai įtampa, kuri kyla dėl aplinkos poveikio arba dėl pačio žmogaus įsitikinimų ir tos aplinkos suvokimo. Jis gali būti teigiamas, jeigu yra nedidelis ir trumpalaikis (toks stresas pagerina atletinius gebėjimus, motyvuoja ir leidžia prisitaikyti prie aplinkos). Stresas gali būti neigiamas, kai

Iš asmeninio albumo

Stresas- kas tai ir kaip nuo jo apsisaugoti?

Paruošė:
Raimundas Makauskas

Iš Raimundo paskaitos apie streso valdymą

jis labai didelis ir tęsiasi ilgą laiką. Mat gali sukelti kraujotakos problemų bei pakenkti mūsų psichinei sveikatai. Kur begyventume, stresas yra mūsų gyvenimo dalis ir leidžia mums prisitaikyti. Tik ar mes mokame su juo susitaikyti?

J. S.: Jautrioms asmenybėms gali būti sunku arba iš viso nepakenkiama. Ir kas tada? Užklumpa depresija, kitos ligos?

R. M.: Deja, taip, jeigu žmogus neišmoksta susidoroti su jį supančia aplinka ir jos sukeliamu stresu. Tuomet ir kyla tikimybė susirgti depresija.

J. S.: Kalbant apie depresiją, šiais laikais ši sąvoka labai dažnai visur vartojama. Net yra tekę girdėti, kad „jaigu cik kas biskį, tai jau depresija“, tarsi anksčiau jos nebūtų buvę ir ji būtų atsiradusi tik naujausiais laikais.

R. M.: Iš tikrųjų depresija yra baisi liga. Jai būdingas didelis liūdesys, motyvacijos užsiimti bet kokia veikla, kuri anksčiau galėjo teikti džiaugsmą, stoka. Žmogus netenka energijos. Kiekvienam pasitaiko tokių dienų, kai negera ir nieko nesinori. Pasitaiko, kad

sakom, jog „depresuojam“. Depresija yra diagnozuojama tada, kai panaši būseną trunka daugiau nei dvi savaites. Jeigu pačiam blogesnė diena, vartoju žodį „melancholija“. Liūdna, bet ne ilgą laiką.

J. S.: Šimtus kartų mano draugės yra sakiusios: „Oi, man šiandien depresija...“ Tiesa, kad nemokame skirti tikros depresijos požymių, bet tai ir yra be galo sunku. Kartais be reikalo panikuojam, kai paprastai patiriame liūdesį be jokios rimtos priežasties.

R. M.: Dažnai taip yra. Štai man liūdna, bet einu, veikiu, susitinku su žmonėmis, kurie teikia džiaugsmą. Ir laikas išgydo liūdesį. Depresija sergantis žmogus neturės jėgų atsikelti iš lovos. Apskritai nesugebės normaliai gyventi, kol negaus psichoterapeuto ar psichiatro pagalbos (medikamentinis gydymas). Žinoma, negalima žmogaus, kuris teigia, kad jam depresija, palikti vieno. Tai jau signalas, kad jam bloga. Reikia skirti dėmesio. Mums patiems kartais užtenka viską susidėlioti į vietas, ištrūkti iš savo burbulo ir vėl judėti pirmyn.

J. S.: O kaip paprašyti specialisto pagalbos, jeigu vidinis balsas sako: „Ar aš durnas, kad man reikia eiti pas psichologą?“

R. M.: O čia jau yra kita plati tema... Kiek žinau, anksčiau, sovietiniais laikais, psichiatrinės ligoninės buvo vadinamos „durnynais“. Gal dėl to visuomenėje yra likęs toks nusistatymas. Kartais psichologas lyginamas su kažkokiu blogiu, o pas jį pagalbos ieškantys nustumiami į šoną, tartum būtų kuo nors prastesni, dažnai išjuokiami.

Čia jau greičiau mumyse reikėtų ieškoti problemų, o ne tuose, kurie iš tiesų serga. Manau, jeigu kiekvienas turėtų psichologą, pas kurį eitume pasikalbėti ir išgryninti tai, kas vyksta mūsų galvoje, visų gyvenimas būtų žymiai geresnis. Ėjimas pas psichologą turėtų būti kaip ėjimas pas šeimos gydytoją, t. y. jeigu jaučiuosi blogai, reikia išsiaiškinti pas specialistą.

J. S.: O gal mums reikėtų kiekvienam turėti draugą, tokį „asmeninį psichologą“, su kuriuo visada būtų galima pasikalbėti? Nemažai skaičiau, kad mes esame tokie kompleksuoti, jog net ir tiems geriausiems draugams bijome išsipasakoti, nenorėdami tapti jų akyse prastesni, nelaimingi, pažeidžiami.

R. M.: Ne visi turime tokių draugų, kuriems galime išsipasakoti, todėl kartais reikia trečio asmens, kuris į situaciją pasižiūri iš šono, į viską pažvelgia neutraliai. Studijų metu išmokau, kad geras psichologas niekada ant lėkštės nepaduos atsakymų į mums rūpimus klausimus ir problemas. Tai jis mums užduos klausimus, kad į situaciją pažvelgtume iš įvairių perspektyvų ir patys rastume sprendimą. Tokiu būdu

žmogus tampa stipresnis ir gali susitvarkyti su savo problemomis.

J. S.: O ką daryti, kai nemokama valdyti kylančio streso kasdienėse situacijose, pavyzdžiui, prieš pokalbį su darbo vadovu ar net prieš įžengiant į gydytojo kabinetą?

R. M.: Kalbant apie patarimus yra viena problema – tai, kas man veikia, nebūtinai veiks tau. Aš esu linkęs užsimerkti ir giliai, lėtai kvėpuoti. Taip pat naudoju meditacijos elementus, kaip antai susikoncentravimą į vieną dalyką (tą patį kvėpavimą) ir išbuvimą tokioje būsenoje 5 minutes. O kalbant apie lipimą į sceną – čia stresas veikia motyvuojančiai ir leidžia geriau susikaupti. Visgi reikia atsiminti, kad viskas, ką darome, turi būti saikinga, neperdėta. Atsidūrę situacijose, kur patiriame milžinišką stresą, turime patys ieškoti mums tinkamų streso valdymo būdų, dirbti su savimi. Vienas iš teigiamai mus veikiančių metodų, leidžiančių geriau susikaupti sudėtingose situacijose, yra dėmesingo įsisąmoninimo (angl. mindfulness) technikos praktikavimas.

J. S.: Kaip jį paaiškintum remdamasis paprastu pavyzdžiu?

R. M.: Atsisėdame, atsigulame ar tiesiog stovime patogioje padėtyje ir užsimerkę susikoncentruojame į mūsų kvėpavimą. Sunkiausia šio pratimo dalis yra sutelkti dėmesį tik į kvėpavimą ir jį išlaikyti.

J. S.: Oi kaip mes labai nutolome nuo mūsų protėvių, kurie turėdavo laiko atsigulti ant žolės, užsimerkti ir apie nieką negalvoti...

R. M.: Tokiu būdu galima nusiraminti ir suprasti, kas vyksta su

mūsų mintimis. Kartais geriausias dalykas, kurį galime sau padovanoti, paprastai pasakius, yra „truputis nieko“.

J. S.: Pandemija dažnai mums duoda „truputį nieko“, kurio net neišnaudojame. O grįžtant prie mažųjų, vaikučių, kurie scenoje patiria stresą...

R. M.: Negaliu pakomentuoti, nes pramiegojau raidos psichologijos paskaitas. Tiesą pasakius, manęs vaikų tema nelabai domino... Tačiau remiantis teorijomis kiekvienas vaikystės išgyvenimas turi savo pasekmes ateity, susidaro blogos arba geros asociacijos.

J. S.: Miegojai paskaitų metu? Vadinasi, net ir ten leidai sau „truputį nieko“. Ar galėsiu šitą Tavo pasisakymą pacituoti „Aušros“ skaitytojams?

R. M.: Laisvai. Neturiu kompleksų dėl šito dalyko. Niekad nesistenčiau būti ir nebuvau stropus.

J. S.: O štai kiti gal ir dėl to patirtų stresą.

R. M.: Gyvenime yra daug svarbesnių dalykų negu „ką ca žmonės pasakis“.

J. S.: Raimundai, ar stresas nėra sėkmingai valdomas per aktyvią veiklą, pvz., sportuojant?

R. M.: Tai vienas iš veiksnių, leidžiančių mažinti stresą, nes sportuojant išsiskiria endorfinai – laimės hormonai. Pats dažnai išeinu pabėgioti. Jausmas po to būna labai geras.

J. S.: Kadangi oras jau toks puikus, skubėkim laukan ir pravedinkim visus stresus!

Tęsinys.

Pradžia „Aušros“ 2021 m. 8 nr.

Praėjus kelioms savaitėms Antanas Kalesinskas pradėjo ieškoti geresnių gyvenimo sąlygų sau ir šeimai. Buitis naujoje gyvenamojoje vietoje buvo tikrai sunki. Galiausiai pavyko penkių asmenų šeimai apsistoti didesniame name, kuriame, be abejo, buvo daug patogiau gyventi. Išvažiuodami galėjo pasiimti nedaug daiktų, tik tuos, kurie priklausė jiems (pavyzdžiui, drabužius, patalynę). Kalesinskų šeima atvažiavo į Griškabūdžio miestelį, kuris buvo netoli Buožių kaimo. Jie gyveno ir dirbo vokiečio ūkyje. Griškabūdyje buvo mokykla. Joje mokėsi taip pat vienuolikmetė Julija ir jos broliai. Vaikai gal labai nepasiilgdavo savo namų gimtuosiuose Ramonuose, bet tėvai kiekvieną dieną apie juos kalbėdavo, prisimindavo, galvodavo... Suprato, kad vaikams svarbu mokytis, o vėliau protingai panaudoti visas įgytas žinias. Verta atsiminti, kad ne visi pasaulio žmonės mokosi. Antai karalienė Elžbieta II mokėsi tik apie britų konstituciją, valdymą, o visai nesimokė istorijos, geometrijos bei aritmetikos pagrindų. Nors manė, kad nesugebės prilygti kitiems įtakingiems žmonėms, savo profesoriaus dėka ji tinkamai panaudojo žinias ir tapo vienu stipriausių, žymiausių ir galingiausių žmonių visame pasaulyje. Elžbietos II istorija labai įkvėpanti. Manau, kad mokytis ir ugdyti gebėjimus yra labai svarbu.

Kai Kalesinskai išvažiavo iš Ramonų ir dažnai keitė gyvenimo vietas, Albinas Drūtys mokėsi siūti. Deja, tuo metu jo tėvas, pamotė ir jų vaikai buvo ištremti į Sibirą. Apie tai sužinojęs Albino kaimynas perdavė šią baisią žinią vaikui. Šis išsigandęs nubėgo pas dėdę Bobiną, motinos brolių, kuris gyveno Ožkinių kaime. Laimė, dėdė žinojo, ką daryti ištikus tokiai nelaimei. Kad jo seserėnas nebūtų ištremtas į Sibirą kartu su

Kad nebūtų daugiau karų...

Julijos Kalesinskaitės ir Albino Drūčio prisiminimai

IRENA BERNECKAITĖ

šeima, reikėjo imtis gudrybių. Albino dėdė žinojo, kad kitas jo sesers sūnus Vitas, kuris gyvena Klaipėdoje, pakrikštytas Punske, todėl tik jam žinomu būdu sukeitė metrikus ir įtikino kareivius, jog vaikas turi likti čia, Punske. Šitaip Albinas Drūtys tapo Vitu Drūčiu. Jis turėjo pakeisti visus savo dokumentus, kad atrodytų, jog buvo pakrikštytas Punske, ir galėtų likti gimtajame krašte. Iki gyvenimo pabaigos jis buvo Albinas Vitas Drūtys, gimęs 1920 metų rugpjūčio 12 dieną. Deja, niekas neprisiėmė jo tikslios gimimo datos.

Pasaulyje labai daug kas pasikeitė, kai 1941 metais Trečiasis Reichas puolė Tarybų Sąjungą. Hitleris pagaliau galėjo vykdyti savo planą „Barbarossa“ ir birželio 22 dieną Vermachto artilerija pradėjo apšaudyti vietas, kurias saugojo TSRS pasieniečiai.

Kai ėjo frontas, Julija su šeima ir kaimynais slėpėsi nuo granatų sprogimų giliame griovyje. Jie girdėjo visus karo atgarsius. Vakarop, kai frontas perėjo, Julijos motina nusprendė nueiti į bažnyčią pasimelsti už taiką pasaulyje, tačiau neleido su ja eiti vaikams. Grįždama namo pastebėjo jų kieme stovinčius vokiečius. Šie pareikalavo atiduoti jiems Kalesinskių arklius. Julijos motina norėjo bėgti paskui kareivius ir atsiimti gyvulius, bet jos vyras neleido, aiškindamas, jog už tai gresia mirtis. O štai Kalesinskių kaimynas nepaklausė ir bėgo paskui kareivius, norėdamas atgauti savo arklius. Ir vokiečiai jį sušaudė. Vėliau, dienos metu, vėl atvyko vokiečių kareiviai, tačiau šį kartą mašinomis. Visi Kalesinskių kaimynai išsigandę skubiai subėgo į jų kiemą, nes manė, kad

vokiečiai atvažiavo sušaudyti tame name gyvenančias visas tris šeimas. Nustebo, kai pasirodė, jog jie nori tik pasisemti vandens iš šulinio ir nusiprausti. Šį kartą kareiviai pasirodė gana mieli, vyresnės merginos darėsi su jais nuotraukas, o dvylikametė Julija gavo saldainių.

Atėjo rugiapjūtės laikas. Namu sugrįžo vokiečiai, stambus ūkininkas, kurio dvare gyveno Kalesinskai ir dar dvi šeimos. Jis norėjo prižiūrėti, kad visi javų plotai būtų dailiai nupjauti, o vėliau laukai paruošti sėjai. Po rugiapjūtės Kalesinskių šeimą vėl iškėlė į kitą kaimą. Jie pasiėmė tik savo drabužius, patalynę ir gautus kelis kilogramus daržovių. Savo pinigų neturėjo teisės pasiimti. Šįkart Kalesinskai atsidūrė Alytaus apskrityje, tačiau pastogės jiems nebuvo. Kurį laiką „gyveno“ netoli Simno, miegojo šiaudų kūgiuose, nes namų neturėjo. Tik po mėnesio Antano Kalesinsko pažįstamas pasikvietė šeimą pas save, į vokiečio dvarą. Nors dvaras buvo apgriuvęs, tačiau geriau toks, negu grynas laukas. Kalesinsko pažįstamas leido jiems pagyventi sandėlyje. Patogumų nebuvo, bet šeima džiaugėsi, kad nors ant galvų nelyja.

Po kurio laiko Kalesinskai vėl pakeitė savo gyvenamąją vietą. Jie persikėlė į Seirijus ir apsigyveno žydo name. Čia buvo du kambariai bei virtuvė. Miestelyje Julija ir jos broliai toliau mokėsi. Julija ten baigė ir vidurinę mokyklą.

Julijos tėvai buvo pakviesti į gimnazičių vestuves, kurios vyko Punske. Kalesinskams labai rūpėjo sužinoti,

Julija (kairėje) sugrįžus į Ramonus

ar jų sodyba Ramonuose dar nesugriauta, todėl mielai į vestuves nuvyko. Tuo metu pasienio kareiviai gaudė vyrus, kuriuos vėliau vesdavo į traukinių stotį Šeštokuose ir išveždavo į frontą kariauti. Pagavo ir Kalesinską. Jis stengėsi išsisukti, parodė net savo dokumentus, bet kareiviai juos suplėšė ir privertė eiti su pulku pagautų vyrų į traukinių stotį. Su jais buvo ir Kostas Sinkevičius iš Punsko kaimo. Kai vyrai ėjo per tankų mišką, Kalesinskas pagalvojo, kad tai gera proga pabėgti. Jis šoko į krūmus. Pabėgęs vargais negalais grįžo į Seirijus. Kareiviai ieškojo to vieno pabėgėlio laukuose, krėtė aplinkinių namų kaminius, bet nerado. Vyrai, ėję kartu su Kalesinsku, žinojo, kad tai jis pabėgo, bet niekas jo neišdavė. Manau, kad per karą žmonės buvo labai vieningi, sugebėjo įsijausti į kito padėtį. Po kelių dienų kareiviai paskambino į Seirijus ir pasakė, kad vieną vyrą paleido į laisvę, nors tiesa buvo tokia, jog jis pabėgo. Tačiau kariškiai negalėjo prisipažinti, nes tikriausiai jiems būtų buvusi didelė nešlovė. Grįžęs į Seirijus, Kalesinskas vėl turėjo pasidaryti naujus dokumentus.

Seirijuose Kalesinskai gyveno ramiai. Deja, tai ilgai netruko. Tuojuo vėl pradėjo eiti frontas, tačiau šį kartą puolė sovietai. Apie 1943 metus tėvai, norėdami apsaugoti vaikus, išvežė Juliją su broliais į kaimą pas ūkininką. Tikėjosi, kad tai juos apsaugos nuo galimo bombardavimo ir bėgimo nuo karo. Netoli namo, kuriame Kalesinskų vaikai laikinai apsigyveno, buvo statomas kitas namas, tačiau baigtas buvo tik rūšys. Frontui einant, jie su dar keliomis šeimomis slėpėsi tame rūsyje nuo kareivių. Kad būtų patogiau, sėdėjo ant šieno ir laukė, kada sovietai pasitrauks. Įvyko taip, kad juos radę kareiviai pradėjo grasinti sušaudysią. Laimė, vyresnės moterys pasakė, jog čia nėra nei vieno vyro, kurį jie galėtų suimti. Sovietų kareiviai paliko juos rūsyje. Kol vyko Trečiojo Reicho ir Tarybų

Julijos ir Albino Drūčių vestuvinė nuotrauka

Sajungos karas, Julija su broliais gyveno pas tą patį ūkininką. Vieną dieną atvažiavo vokiečių kariškiai ir liepė jiems persikelti gyventi į tvartą, o patys apsigyveno ūkininko troboje. Julija su daugeliu kitų žmonių vėl turėjo gyventi labai nepalankiomis sąlygomis. Matė tokius siaubingus dalykus, kurių nei vienas žmogus neturėtų matyti, nei neturėtų teisės daryti to kitiems. Kartą ji matė, kaip kareiviai šaudydami taikė į merginą. Vėliau toji mergina neteko kojų.

Kai vėl užėjo frontas, Julija su broliais grįžo į Seirijus. Matė, kaip partizanai susišaudė su sovietų kareiviais, kaip trijų sušaudytų partizanų kūnai gulėjo netoli bažnyčios, o Seirijų gyventojai bijojo juos palaidoti, nes už tai grėsė mirtis. Matė taip pat po gatves vaikstančius vadinamuosius istrebitelius – žmones, kurie bendradarbiavo su sovietų valdžia. Kai šitos baisios dienos, atrodo, ėjo į pabaigą, vėl viskas prasidėjo iš naujo. Kalesinskai panorą grįžti į Ramonus. Julijos tėvas dažnai važinėjo į Vilnių, prašė leisti jam grįžti į gimtuosius namus. Buvo susitikęs su lenkų socialistine ir komunistine

veikėja Wanda Wasilewska. Kalesinskas jos prašė, kad padėtų grįžti jam ir jo šeimai į Ramonus. Tačiau ponia Wasilewska pasiūlė jiems išvažiuoti ir apsigyventi Ščecine. Verta pridurti, kad į Ščeciną buvo išvežta daug mūsų krašto šeimų.

Pas Kalesinskus Seirijuose dažnai ateidavo pavalgyti kapitonai ir leitenantai su savo virėjais, nes jų name buvo virtuvė. Šeima bijodama juos priimdavo, duodavo visko valgyti, kad tik nieko nenuskriaustų. Netrukus jie vėl atvažiavo, liepė susikrauti visus savo daiktus ir palikti sodybą. Kalesinskai iškeliavo į Lazdijus su dar viena iš Suvalkų kilusia šeima. Apsigyveno pas amerikoną, kuris leido jiems naudotis vasaros virtuve, o kita šeima, su kuria važiavo, apsiėjo netoliese. Ten jie pagyveno kelis mėnesius, iki 1946 metų birželio.

1945 metais oficialiai baigėsi Antrasis pasaulinis karas, kai gegužės 8 dieną Vokietija pasirašė kapituliacijos aktą. Tiesa, netrukus prasidėjo Šaltasis karas. Pagaliau Kalesinskai galėjo sugrįžti į Ramonus. Keliavo per Berznųką. Tuo pačiu metu namo gabenamos buvo dar dešimt šeimų, kurios kartu

su Kalesinskais pateikė savo duomenis sąrašui žmonių, gyvenusių Punsko apylinkėje, ir dabar norėjo grįžti namo. Atvykus į Seinus, atrodė, kad nori juos vežti kažkur toliau. Laimė, Kalesinskas, kuris buvo be galo drąsus ir inteligentiškas vyras, pakalbėjo su „kopais“ (KOP), t. y. lenkų pasieniečiais, ir šie jiems leido išlipti Ramonuose. Pirmiausia grįžo Julija ir jos vienas brolis. Jie turėjo tik vieną arklį su vežimu, tai „turto“, kurį įsigijo gyvendami Lietuvoje, parsigabenimas trukdo gana ilgai. Jaunimas iš karto nubėgo pas giminaičius į Kalinavo kaimą, net neužėjo namo, nes Ramonuose neturėjo ko valgyti. Kalinave gyvenančios Anelės Valinčienės šeimoje buvo mažų vaikų, kuriuos reikėjo padėti auginti, todėl Julija nusprendė ten pasilikti ir kurį laiką padirbėti, kad turėtų nors truputį pinigų maistui. Mergina labai mylėjo vaikus, tai darbas jai nebuvo sunkus.

Po kelių savaitių, kai į Ramonus sugrįžo tėvai ir antras brolis, Julija nusprendė apsigyventi gimtuosiuose namuose. Nors seniai čia nesilankė, atsiminė takelius, kalvas, todėl jai atrodė, kad eina geru keliu. Tačiau kai atėjo ant kalvos, ant kurios stovėjo gimtasis namas, pagalvojo, kad pasiklydo. Žiūri, kad aplink trobą auga dilgėlės, trūksta seno jovaro, nėra tvoros, darželio, kluono. Likęs buvo tik tvartas ir namelis. Langai buvo užkalti lentomis. Julija išsigando, nusprendė užėiti pas žmones ir paklausti, kur ji pakliuvusi. Čia jautėsi svetima, nes paliko šią sodybą būdama maža mergaitė, o sugrįžo paauglė, tad daug ką galėjo užmiršti. Atsidarius duris, pastebėjo savo kraičio skrynią, o nuėjus į virtuvę, pamatė šeimą. Suprato, kad atėjo į savo namus. Paskui sužinojo, kad geru laiku visi sugrįžo, nes jeigu būtų grįžę vėliau, jų troba būtų buvusi jau sugriauta, kaip ir dauguma aplinkinių namų. Netrukus Julija įsidarbino pas kitą ūkininką. Jis turėjo daug žemės, augino nemažą būrį vaikų, kuriems reikėjo auklės. Darbas ten buvo labai

sunkus, nes teko ir dirbti prie gyvulių, ir prižiūrėti vaikus, todėl prieš Kalėdas ji nusprendė grįžti namo. Julija dabar suprato, kad jos tėvai gerai pasielgė išvažiuodami į Lietuvą. Jų dėka ji ir broliai turėjo galimybę mokytis ir gana ramiai gyventi.

1950 metais Punsko apylinkėje labai trūko darbuotojų, todėl per kaimus ėjo raštas, kur reikėjo parašyti, kiek klasių esi baigęs. Kadangi Julija buvo baigusi dvi gimnazijos klases, liepė jai kuo greičiau eiti į darbą. Gavo pasiūlymą dirbti Šipliškėse, bet žinojo, kad kiekvieną dieną lauks jos labai ilgas kelias į darbovietę, be to, ji ne labai mokėjo lenkiškai. Svarstė, kaip galėtų įsidarbinti arčiau. Netikėtai kaimynai pranešė, jog vienas žmogus nori atsisakyti darbo parduotuvėje Punske, bet savininkas jo nepaleidžia, nes negali rasti, kas galėtų jį pakeisti. Tas darbuotojas skubiai atbėgo pas Juliją į namus ir paprašė, kad ji ten įsidarbintų. Ji sutiko, nes žinojo, kad Punske gyvena lietuviai. Be to, iš Ramonų į Punksą buvo neblogas kelias, todėl visada kas nors galėjo ją pavėžėti. 1950 metų rugpjūčio 1 dieną Julija pradėjo dirbti parduotuvėje, tačiau neapsiėjo be problemų. Pirmą darbo dieną darbdavys jai neleido stoti buvusio darbuotojo vietoje, nes norėjo patikrinti jos darbo etiką. Galiausiai pasirodė, kad Julija labai darbšti, atsakinga, kruopšti ir sąžininga. Todėl priėmė ją į darbą. Netrukus ji ėmė eiti buhalterės pareigas. Kooperatyvo vadovo pasitikėjimas Julija tik augo, todėl ji tuoj tapo vyr. buhalterio pavaduotoja. Punsko apylinkėje parduotuvių buvo gal trylika, bet Julija ir dar keli darbuotojai turėjo tvarkyti visų jų pinigų apskaitą. Nors dauguma bendradarbių buvę malonūs ir draugiški, viena kartu dirbanti moteris buvo ypatingai įkyri, todėl Julija nutraukė sutartį su darbdaviu. Įsidarbino Punsko banke, kur dirbo iki pensijos.

1950 metais Julija arčiau pažino Albiną Drūtį. Jau anksčiau žinojo,

kad jis yra geras siuvėjas, todėl prieš draugės vestuves pas jį apsilankė ir paprašė, kad pasiūtų palatą. Albinas nusijuokė ir pasakė Julijai, jog jos veidas dailus, tai ir su senu paltu gražiai atrodys. Mergina supyko ir išėjo iš jo dirbtuvės neužsakius naujo palto. Vėliau jie vėl susitiko – ši kartą per vestuves. Albinas pakvietė Juliją šokti ir nenorėjo jos paleisti. Matyt, taip ji vaikiniui patiko, kad po šokių apsilankė pas ją namuose ir jiedu pradėjo draugauti. Deja, tais laikais niekas Punsko apylinkėje neturėjo automobilių, todėl jie dažniausiai susitikdavo per vestuves ar kitus suėjimus.

Po dvejų metų Albinas Julijai pasipiršo. 1952 metų lapkričio 17 dieną įvyko vestuvės. Deja, praėjus mėnesiui po šios stebuklingos šventės Kalesinskų šeimoje įvyko nelaimė. Staiga susirgo Julijos tėvas ir 1952 metų Kūčių vakarą mirė.

Jaunavedžiai dvejus metus gyveno Ramonuose, Julijos tėviškėje. Albinas buvo geras siuvėjas, todėl turėjo labai daug darbo, jo žmona dirbo banke. Vėliau Drūčiai gavo valsčiaus leidimą apsigyventi Punske. Skyrė jiems butą dviejų aukštų mediniame name miestelio centre, prie pat banko. Deja, jų name buvo šalta, todėl žiemą jie glaudėsi tik viename kambaryje, kuriame stovėjo metalinė krosnis. Būste nebuvo vandens, jo parsinešti reikėjo iš šulinio. Žiemą vanduo kibire užšaldavo.

Vėliau Drūčiai Punske įsigijo žemės sklypą. Tais laikais buvo sunku nusipirkti bet kokių medžiagų namų statybai. Ypač sudėtinga buvę gauti plytų. Žmonės nebuvo turtingi, daugumai trūko pinigų. Drūčiai turėjo laimės, jiems pavyko nusipirkti plytų ir pasistatyti namelį, kuriame iki šiol gyvena Julija. Moteris prisimena, kad tada, kai tik įsikraustė į šį pastatą, aplink buvo taip tuščia, jog „pro vieną langą buvo matyt visa Lietuva, o pro kitą – visa Lenkija“.

(Bus daugiau)

Prelatas Matas Dabrila

ALGIMANTAS KATILIUS

Matas Dabrila gimė 1846 m. rugpjūčio 30 d. Znočkų kaime, Vilkaviškio parapijoje. Mokėsi Vilkaviškio pradžios mokykloje, vėliau Marijampolės apskrities mokykloje, kur baigė keturias klases. 1864 m. spalio 1 d. priimtas į Seinų kunigų seminariją. M. Dabrilos mokymasis sutapo su vyskupo Konstantino Irenėjaus Lubensko valdymo metais. Vyskupas K. I. Lubenskis stengėsi pakelti mokymo lygį seminarijoje, pakvietė naujų dėstytojų, įvedė naujų disciplinų. Kas svarbiausia – jis buvo palankus lietuviams klierikams. Atsirado netgi lenkų profesorių, palankių lietuviams – tai lenkų literatūros profesorius kun. Stanislovas Jamiolkovskis. Jonas Totoraitis apie Seinų kunigų seminarijoje vyravusias nuotaikas rašė: „Tautinio lietuvių susipratimo nebuvo, bet pakėlimas seminarijos mokslo vedė juos prie to. Niekas lietuviams auklėtiniams, nors vis kalbantiems lenkiškai, negynė nei nekludė gyventi savu lietuvišku gyvenimu. Kaip žmonės, taip klierikai mėgo daug lietuviškai dainuoti. Vakarais poilsio laiku seminarija skambėdavo nuo lietuviškų dainų. Per vakaciją klierikai prisirinkdavo nuo giminių ir pažįstamų naujų dainų ir per metus jas dainuodavo. Beveik kiekvienas klierikas turėjo dainų rinkinį, vadinamą dainų „kantičkomis“. Graudžiomis, liūdnomis, širdingomis dainų melodijomis gėrėdavosi literatūros profesorius kun. Jamiolkovskis, lenkas, išsimokinęs lietuviškai ir lietuvius užjaučiąs. Jisai klierikams sakėdavo, kad lietuvių poezija esanti tose dainose, kurioms išnykus žūsianti ir lietuvių poezija, ir gailindavosi, kad

jos nykstančios. Vieną kartą klierikams bedainuojant, jis pagirdamas tas dainas taip pasakė. Klierikai jam pažadėjo vasarą daugiau jų surinkti.“ (Jonas Totoraitis, „Iš mūsų atgijimo istorijos“, in: *Ateities spinduliai*, 1916, Nr. 1, p. 40.) J. Totoraitis pažymi, kad M. Dabrila kunigų seminarijoje lietuviškai rašinėjo. (Ibid., p. 41.) Seminariją baigė 1869 metais. Tuo metu Seinų vyskupas K. I. Lubenskis carinės valdžios buvo ištremtas į Rusijos gilumą ir kelyje į tremties vietą mirė. Tad nebuvo kam Seinuose šventinti naujus kunigus. Teko kreiptis į kaimyninės Žemaičių (Telsių) vyskupijos ordinarą vysk. Motiejų Valančių, kuris tuo metu jau rezidavo Kaune. Vyskupas M. Valančius M. Dabrilą kunigų išventino 1869 m. rugsėjo 2 d. Baigus seminariją kun. M. Dabrilai teko vykti į lenkiškas Seinų (Augustavo) vyskupijos parapijas. 1869–1871 m. buvo Šumovo parapijos vikaru. Seinų vyskupijos administratoriaus Pauliaus Andriūškevičiaus 1871 m. rugpjūčio 31/rugsėjo 12 d. raštas Suvalkų gubernatoriui byloja, jog paskyrė M. Dabrilą Zambruvo parapijos vikaru (juo buvo iki 1873 m.), o Seinų vyskupo Petro Pauliaus Vežbovskio 1873 m. birželio 13/25 d. raštas Suvalkų gubernatoriui – kad paskyrė minėtą kunigą Naumiesčio parapijos vikaru (juo buvo iki 1885 m.).

Iš Naumiesčio kun. M. Dabrila buvo nukeltas į Dzūkiją. 1885–1890 m. Leipalingio parapijos administratorius (klebonas). Kun. M. Dabrilai klebonaujant Leipalingyje, jo rūpesčiu visas šventorius aptvertas nauja akmenų tvora, pastatyta mūrinė varpinė, zakristijoje padaryta nauja komoda arnotams, po vargonais išmūrytas

bobinčius su trejomis durimis į bažnyčią. Be to, M. Dabrilos iniciatyva kairėje navoje pastatytas naujas altorius. Nupirko nemažai bažnytinių reikmenų. (Jonas Totoraitis, *Sūduvos Suvalkijos istorija*, I dalis, Marijampolė: Piko valanda, 2003, p. 533.)

1890 m. spalio 24/lapkričio 5 d. Seinų vyskupo P. P. Vežbovskio rašte Suvalkų gubernatoriui nurodoma, kad Leipalingio parapijos administratorius M. Dabrila skiriamas Vilkaviškio parapijos klebonu ir dekanato dekanu. Varšuvos generalgubernatorius paskyrimą patvirtino 1890 m. gruodžio 1 d. Vilkaviškio klebonu išbuvo iki mirties. Suvalkų gubernatoriaus kanceliarijos 1915 m. gegužės 13 d. raštas Suvalkų gubernijos valdybos Administraciniam skyriui byloja, kad Vidaus reikalų ministerija patvirtino Vilkaviškio kleboną ir dekaną M. Dabrilą Seinų katedros kapitulos garbės kanauninku. 1920, 1921 m. kapitulos kanauninkas, Vilkaviškio klebonas. 1924, 1925 m. katedros kapitulos prelatas kustošas. 1926, 1927, 1928 m. Vilkaviškio katedros kapitulos prelatas arkidiakonas. 1929 m. paskirtas apaštališkuoju protonotaru. 1928–1935 m. Vilkaviškio katedros kapitulos prelatas dekanas, protonotaras, kurijos generalvikaras, Vilkaviškio klebonas. Apie M. Dabrilos klebonavimą Vilkaviškyje J. Totoraitis rašė: „Tas [M. Dabrila] visą gyvenimą labai rūpinosi bažnyčios gražumu, išpuošė ją, pastatydamas naujus altorius su dailiais paveikslais, įtaisydamas puikius bažnytinius rūbus, kielikus, monstrancijas taip, jog Vilkaviškio bažnyčia šiuo atžvilgiu laiko pirmą vietą visoje vyskupijoje.“ (Jonas Totoraitis, *Sūduvos*

Suvalkijos istorija, p. 570.) Kitoje vietoje J. Totoraitis rašė: „Prieš karą visoje vyskupijoje puikusiai išpuošta ir gražiausiais bažnytiniais rūbais ir indais aprūpinta buvo Naumiesčio bažnyčia, kurios klebonas buvo prelatas Salemonas Oleka. Jam mirus ta pirmenybė ir garbė teko a. a. prel. Dabrilai. Jis didžiavosi, kad ją išgražinęs ir visa kuo aprūpinęs taip, jog verta pasirodė būti naujai įkurtos Vilkaviškio vyskupijos katedra.“ (Jonas Totoraitis, „Šviesios atminties kun. prel. M. Dabrila“, in: *Šaltinis*, 1935, Nr. 5, p. 57.)

Seinų vyskupui Antanui Karosui 1915 m. pasitraukus į Rusijos gilumą vyskupijos valdymas buvo pavestas kan. Romualdai Jalbžikovskui. Pastarasis taip pat pasitraukė į Rusiją ir vyskupijos valdymą pavedė kan. M. Dabrilai. (Justinas Staugaitis, *Mano atsiminimai*. II papildytas leidimas, parengė vysk. dr. Jonas Boruta SJ, dr. Regina Laukaitytė, Algimantas Katilius, Vilnius: Katalikų akademija, 2006, p. 240.) J. Totoraitis pateikė šiek tiek duomenų apie sunkumus, su kuriais susidūrė valdydamas vyskupiją. Tie sunkumai daugiausia kilo iš vokiečių okupacinės valdžios pusės. J. Totoraitis rašė: „Iš jo ir kitų klebonų vokiečiai reikalavė, kad kunigai bažnyčioje garsintų tokius dalykus, kurie su dvasiniais reikalais nieko bendra neturi, kaip pav. A. Panemunėje vokiečiai reikalavo, kad paskelbtų iš sakyklos apie jo šuns prapuolimą. Kunigai gindavosi sakydami, kad tai darysią, kai įsakys vyskupijos valdytojas. Tas reikalavimų sunkumas ir smarkumas atsiliepdavo į tuometinį valdytoją k. Dabrilą. Jis nenusileido.“ (Jonas Totoraitis, „Šviesios atminties kun. prel. M. Dabrila“, p. 57.) Vyskupijos administratoriui teko susidurti ir su kitokiais sunkumais. Čia priminkime garsųjį lietuvių veikėjų 1917 m. liepos 10 d. memorandumą Vokietijos kancleriui kaip atsaką į 44 lenkų veikėjų 1917 m. gegužės 25 d.

memorandumą Vokietijos kancleriui, kuriame jie rašė, kad „laiko save neatskiriama lenkų tautos dalimi ir siekia susijungti su Lenkija“. Lietuvių memorandumą, pavedus politiniam lietuvių biurui, parašė P. Klimas ir jį pasirašė 19 asmenų, tarp jų Seinų (Augustavo) vyskupijos kunigas Juozapas Stankevičius. Vilniaus vyskupijos administratorius prelatas Kazimieras Michalkevičius, kuris buvo pasirašęs lenkų memorandumą, nubaudė penkis lietuvius kunigus, pasirašiusius lietuvių memorandumą. Jie buvo vienam mėnesiui suspenduoti nuo bažnytinių pareigų. Sužinojęs apie tai, M. Dabrila gynė suspenduotą kun. J. Stankevičių ir prašė, kad bausmė jam būtų panaikinta.

Kun. M. Dabrila dalyvavo „Žiburio“ draugijos veikloje. 1906 m. rugpjūčio 24 d. Vilkaviškyje įsikūrė „Žiburio“ draugijos skyrius. Steigiamajame susirinkime į draugiją įsirašė 60 narių. Buvo išrinkta skyriaus valdyba: pirmininku kun. M. Dabrila, pavaduotoju kun. Tomas Žilinskas, išdininku ūkininkas Jonas Andziulis, knyginku Silvestras Kamarauskas, sekretoriumi Vincentas Donatas Baltrušaitis. Kun. M. Dabrila pirmininku buvo 1906–1908 metais. (Kazys Šapalas, „Žiburio“ draugija ir jos mokyklos, sudarė Teresė Gustienė, dr. Vida Pukienė, Algimantas Katilius, Marijampolė: Piko valanda, 2009, p. 305.) Pirmas įsikūrusio skyriaus žingsnis buvo bibliotekos įkūrimas. Skyriaus pirmininkas bibliotekai paaugojo knygų už kelias dešimtis rublių. „Žiburio“ draugijai perduotos Gyvojo rožančiaus knygos. (Ibid., p. 301.) 1907 m. pradžioje bibliotekoje buvo 700 knygų ir visos gražiai įrištos. Apie vilkaviškėčių norą skaityti „Šaltinio“ korespondentas rašė, kad sunku prie knygų prieiti, nes „šventadieniais gana ruimingame kambaryje, kur knygos išduodamos, – ankšta, kaip Alvite per Šv. Oną, bet, kita vertus, reikia pasidžiaugti, kad žmonės skaito. Paaugusi

jaunuomenė, mokanti vien skaityti, ėmė mokytis rašymo, pirkdami „Keturias lekcijas išmokimui puikiai rašyti“. Dargi, „Šaltinio“ ėmėjų skaičius kasdiena auga. Patįs kaimiečiai sako, kad dabar negražu esą jokio laikraščio neskaityti“. (Adomas Domeika, „Vilkaviškis“, in: *Šaltinis*, 1907 m. vasario 6/sausio 24 d., p. 90.) „Žiburio“ veikla ne visiems patiko. Pirmiausia tai pasakytina apie lenkus, kurie draugijos veikloje įžvelgė šovinizmą ir litvomaniją. Nedraugiški „Žiburio“ atžvilgiu buvo ir lietuviai inteligentai, kurie, būdami laisvamaniai, draugiją kaltino klerikalizmu. (Ibid.) Vilkaviškio skyrius rūpinosi vaikų mokymusi. 1906 m. lapkričio 2 d. susirinkime kun. M. Dabrila pasiūlė, kad visi vaikai (be jokio skirtumo) būtų mokomi skaityti ir rašyti. Susirinkime nutarta steigti kaimo mokyklėles ir kviestis mokytojus daraktorius. (Kazys Šapalas, „Žiburio“ draugija ir jos mokyklos, p. 302.)

Perkeltas kunigauti į lietuviškas parapijas, buvo knygnešio kun. Martyno Sederavičiaus pagalbininku platinant slaptą lietuvišką spaudą. Klebonaudamas Leipalinygyje, 1886 m. lenkiškus giedojimus pakeitė lietuviškais, nes parapija buvo lietuviška, išskyrus keliolika smulkių bajorėlių. (Algimantas Katilius, „Pridėtinių pamaldų kalba Seinų vyskupijos bažnyčiose: XIX a.–XX a. pradžia“, in: *Vyskupo Antano Baranausko anketa dvasininkams (1898 m.)*, parengė Algimantas Katilius, Vilnius: LII leidykla, p. 16.) Mokė vaikus ir suaugusius lietuviškai poteriauti, rūpinosi, kaip lietuvišką spaudą pristatyti į parapiją ir ją platinti. Išplatino apie penkis tūkstančius maldaknygių. (*Punksko, Seinų ir Lazdijų krašto knygnešiai ir daraktoriai*, sudarė Benjaminas Kaluškevičius, Kazys Misius, Sigitas Birgelis, Punkskas: „Aušros“ leidykla, p. 74.)

Prelatas M. Dabrila mirė 1935 m. sausio 24 d. Vilkaviškyje ir ten palaidotas.

Perplaukus Atlantą

VYTAUTAS PEČIULIS

Tęsinys.

Pradžia „Aušros“ 2021 m. 8 nr.

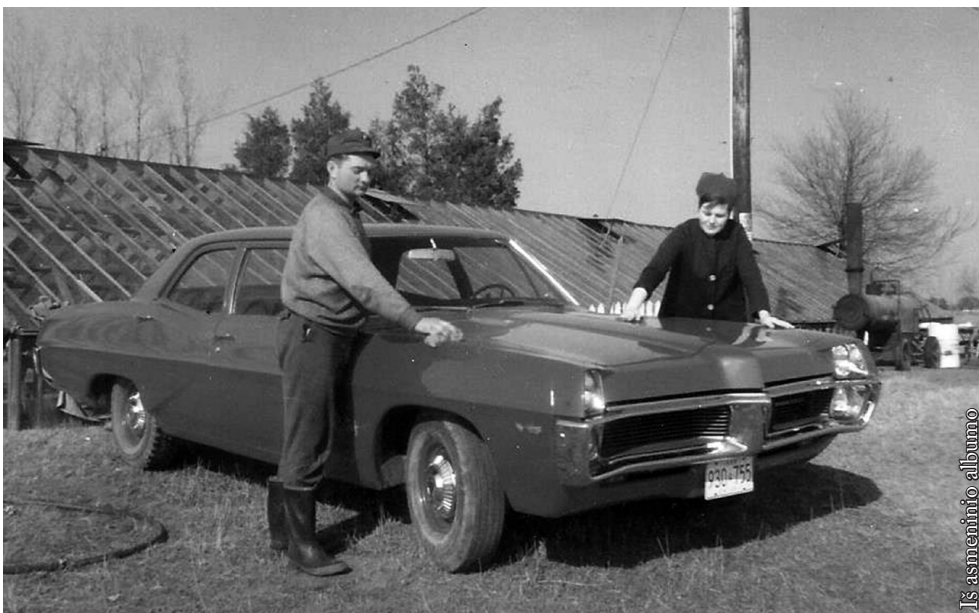
Pradžioje nepastebėjau tarmių skirtumo. Pasakęs netyčia ką nors dzūkiškai, gaudavau kritikos, kad nemoku lietuviškai kalbėti. Dešimt metų gyvenant tabako auginojų apylinkėje teko išgirsti kitas tarmes. Geriausiai žinoma – suvalkiečių. Šeimnininkas, pas kurį pradėjau dirbti, buvo kilęs iš Aukštaitijos. Jis kai ką pavadindavo ne visai man žinomais žodžiais. Skaičiuodamas nesakydavo „du“, bet „duje“. Kiti du ūkininkai, kurių ūkius nuomodavau, taip pat buvo aukštaičiai. Vienas iš jų patalą vadino „duknomis“. Našlė, pas kurią septynerius metus auginau, buvo iš vadinamųjų senųjų emigrantų. Ji daug ką vadindavo angliškai, pridėdama lietuvišką galūnę, pvz.: „dresė“ (suknelė), „plancas“ (daigas), „dišė“ (lėkštė) ir taip toliau. Vardus taip pat pakeisdavo. Joną vadindavo

Džonu, Petrą Piteriu, Juozą Džo, Stasę Stela, Oną Ane. Girdėdamas taip kalbant, poetas Jonas Aistis parašė: „Gražiai mes lietuviškai mokam, lietuviškai grojam ir šokam, kiekvieną gudruolį prašokam ir kraipom liežuvį, kaip mokam. Į gatvę išėję kas rytą, žygiuojam kaip liordai po strytą (gatvę), anglišką žodį pagaujam, lietuviškas kelnes užmaunam. Kai pradėdam šitaip kalbėti, umbrella paverčiam skėtį, batai šūšiais patampa, o korneriu krikštinam kampą. Lėdė klynina kičėną (moteris valo virtuvę), tyčeris boisą tyčina (mokytojas berniuką moko), draiveris karą draivina (vairuotojas mašina važiuoja), bosas griniorų (darbdavys naujoką) bara. Pentinam bedrumio florą (dažom miegamojo grindis), einam į kornerio storą (kampe parduotuvę), džonkus iš jardo mūvinam (atliekas iš kiemo kraustom), tai taip mes anglų kalbą lietuvinam.

Dirbdavo pas ūkininkus iš

Aukštaitijos kilęs vyras, kurį pasamdžiau keletui dienų ruošiant šiltadaržius. Paklausiau, iš kur kilęs. Pasakė: „Iš Rakiškės“ (Rokiškio). Apie gražų Rokiškio miestą būdavo sakoma: „Rakiškės bakštai raudani, raudani“. Tarmiškai kalbėta šeimose ir ten tarmė geriausiai išsilaikydavo. Dirbau su jaunuoliu, gimusiu Kanadoje, žemaičių šeimoje. Jis paklausė manęs, kelinta valanda. Aš pasiteiravau, kodėl neturi laikrodžio. Atsakė, kad turėjo, bet stikliuką „sukrušo“ (sudaužė). Jo motina sakydavo „pasirokuosim“ (pasikalbėsime).

Auginant tabaką darbininkų pasitaikydavo įvairių. Pirmaisiais mano ūkininkavimo metais dirbo keli vyresni Kanados prancūzakalbiai. Jų tikslas buvo atitrūkti nuo šeimos ir pagyventi laisvai. Šeštadieniais važiuodavo į šokius salėje prie ežero, kur daugiausia rinkdavosi jaunimas. Pasakodavo, kad labai smagu ten pabūti ir pabendrauti. Paklausus, kodėl netaupo pinigų šeimai, atsakydavo, kad šeima turi ko valgyti. Mat rudėnį jis nušovė briedį ir keletą stirnų, žmona mėsą sudėjo į stiklainius. Tai gi mėsos yra pakankamai, o visa kita užsiaugina savo darže. Jis pasiliekęs uždirbtų pinigų, kad galėtų pirkti drabužių sau ir žmonai. Kitus pinigus išleidžia gerai leisdamas laiką. Tokiam tikslui šie vyriškiai atvažiuodavo dirbti tabako ūkiuose. Jų vaikai jau buvo suaugę, tad patys savimi rūpinosi. Dirbo dar vienas vyresnis prancūzas, kuris kiekvieną kartą sėsdamas valgyti atsinešdavo galvą česnako ir ją suvalgydavo. Dirbant laukuose jo prakaitas iš tolo atsiduodavo česnaku. Kai atnešdavo priskykęs tabako ryšulį padėti į vadinamąjį

1968 metais su Irena blizginame savo mašiną

Iš asmeninio albumo

Iš asmeninio albumo

Mama Julijona su savo galvijais kieme. Matosi daržinė, kurioje kraunamas išdžiovintas tabakas. Priestate – rūšiavimo patalpa

laivą, arklys pradėdavo prunkšti ir traukėsi toliau nuo jo.

Vienais metais skynėju įsidarbino Kanados indėnas. Kai važiuodavo po darbo į miestelį, pasiimdavo keletą dolerių. Sakė, jei prašytų daugiau, jam neduoti, nes išleis be reikalo. Kartą paprašė daugiau pinigų, nes užtiko smuiką, kurio labai norėjo. Nusipirkęs vakarais pagrodavo. Buvo kairiarankis, tai atrodydavo, kad smuiką laiko „atvirksčiai“. Daržinėje, kur kraudavom išdžiovintą tabaką, buvo krūvos tuščių platformų. Jas padėdavom ant grindų, kai kraudavom tabaką. Indėnas iš platformų pasidarė prie sienos sceną, ant kurios užlipęs grodavo. Indėniškai pakalbėdavo, nusilenkdavo pradėdamas ir baigęs groti. Daugiausia smuikuodavo pats sau.

Kai skynėm mašina, daugiausia dirbdavo lietuviai mokiniai. Kartą paklausė, ar kada nors virsim cepelinų. Pasiūlė padėti skusti bulves, jas tarkuoti. Cepelinų virdavom dienosmis, kai neskindavom tabako, – buvo laiko pagaminti ir skanauti. Kai išvirėm pirmą kartą, nelietuvis nenorėjo ragauti šio „keisto“ valgio, kurį pavadino torpeda. Prikalbinus paragauti, cepelinai jam taip patiko, kad pirmas

siūlydavo jų virti ir pirmutinis eidavo į daržą bulvių prikasti.

Daug ko pasitaikydavo. Jei viską aprašyčiau, būtų ilgas pasakojimas. Keisčiausia atrodė, kai prancūzai, valgydami bet kokią mėsą, apdėdavo ją saldžia uogiene. Mums atrodė, kad tai netinka, o jie valgė pasigardžiudami. Mes niekada nevalgėm skrudintos duonos ir neturėjom skrudintuvo. Prancūzai duoną pagruzdindavo ant krosnies lankainio. Pašildę lankainį uždėdavo riekę duonos ir pavartę valgydavo patepę sviestu. Atvykęs pastebėjau, kad lietuviai kitaip ruošia salotas. Jie susmulkindavo galvines salotas, pridėdavo supjaustyto žalio agurko, pomidoro, svogūno laiškų ir kitko, užpildavo paruoštu mišiniu ir apmaišydavo. Atrodė nepatraukliai, bet paragavus buvo skanu.

Pasitaikydavo įvairių nuotykių dėl kalbos nemokėjimo. Mano motina neišmoko angliškai, tik atskirus žodžius mokėjo pasakyti. Ūkininkaudami laikėm karvę, kuri kasmet atveddavo veršiuką. Per metus jį pauginę turėdavom užtektinai mėsos darbymečiu darbininkams maitinti. Visuomet laikėm keletą kiaulių, kurių mėsa maitinome darbininkus. Taip pat sau užsiaugindavom, kad

turėtume kiaulienos. Kumpius, lašinius ir dešras rūkydavom. Turėjom savo pieno ir mėsos, nereikėdavo pirkti.

Kartą su žmona kažkur išvykome. Mama sumanė atvesti karvę su veršiuku į kiemą, kur buvo daug žolės. Karvę pririšo, prie jos sukiojosi veršiukas. Vartai iš kiemo į kelią nebuvo visiškai uždaryti. Veršiukas pro tuos pravirus vartus išėjo už tvoros, į pakelę. Mama pamačiusi bandė jį pagauti ir sugražinti į kiemą. Vargo varinėdama, o šis nėjo pro vartus. Bevarinėjant keliu važiuavęs policininkas. Jis sustojo. Mama išsigando ir ėmė lietuviškai kalbinti veršiuką. Mat manė, kad policininkas ją apibars. O šis, išlipęs iš mašinos, padėjo veršiuką pagauti ir lietuviškai užkalbinęs nuvažiavo. Mat jis buvo augęs prieškarinių emigrantų šeimoje. Vėliau, kai patruliuodavo, pamatęs mus kieme sustodavo trumpai pasikalbėti.

Prie visko pripratau ir po šešiasdešimties metų (t. y. daugiau nei trijų ketvirčių mano gyvenimo) tai pasidarė normalu. Metai neįjuntamai prabėgo. Atvykus į Kanadą pokiečiai ateiviai sakydavo gyveną čia dešimt–dvylika metų, prieškariniai – trisdešimt penkerius ir ilgiau. Atrodė – labai ilgai. Kai nuvykom į Ameriką aplankyti mamos dėdę, jis čia buvo pragyvenęs 52 metus. Atrodė, kad tai nepasiekiamas. Mano mama buvo ketverių metų, kai dėdė išvyko. Susitikus jis pirmiausia paėmė mamos pirštą ir pasakė: „Kai buvai maža, laikiau ant kelių pasisodinęs prie siuvamosios mašinos. Tu kyštelėjai pirštą po adata ir ji perdūrė“. Toks buvo išlikęs senų laikų prisiminimas. Pagalvojus apie savo gyvenimą Kanadoje, pasirodo, kad aš juos visus pralenkiau. Ir visai nenusibodo gyventi. Gimtinės prisiminimas likęs ne tik sapnuose, bet ir gyvenime.

(Pabaiga)

Amžinai mūsų širdyse ir atmintyje

VIRGINIJA KARČIAUSKIENĖ

Balandžio 5-osios rytą Anapilin iškeliavo Kazimieras Jurkūnas. Balandžio 10 d. į amžinybę palydėjo ir su Velioniu atsisveikino šeima, artimieji ir didelis būrys kaimynų, draugų, pažįstamų. Gedulingų mišių pabaigoje nuskambėjo šie atsisveikinimo žodžiai:

Mirtis – tai slenkstis, bet ne pabaiga.

Brangiausi žmonės išeina ir palieka...

Tačiau nuo jų nusidriekia šviesa

Ir atmintį gyvi išlieka.

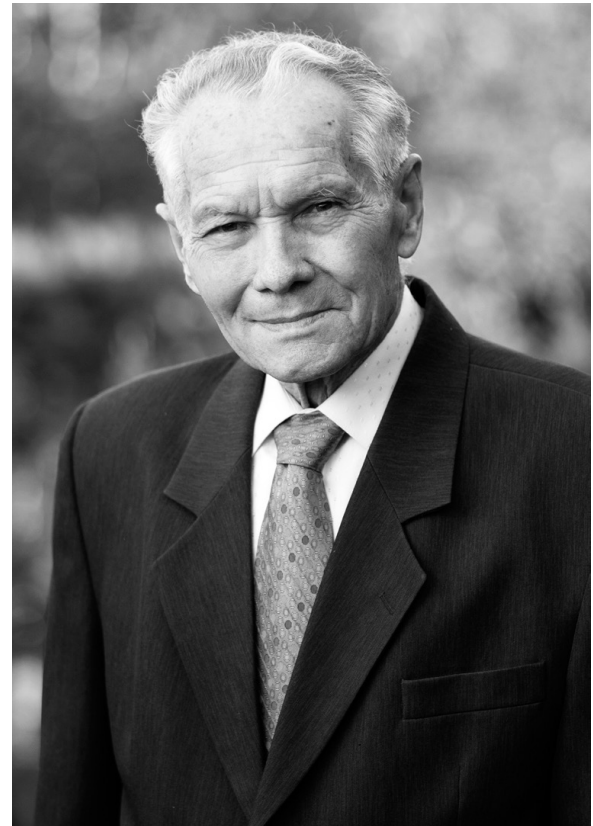
Šiandien palydime amžinybėn mūsų šeimos didžiulę išmintį, ryškiausią gyvenimo pavyzdį – Kazimierą Jurkūną. Brangiausią vyrą, tėtį, senelį, prosenelį, brolių, uošvį, dėdę, kaimyną, neeilinį žmogų, kurį mes, visi anūkai ir proanūkiai, vadinome Dieduliu. Todėl šiandien čia kalbėdama negalėčiau jo vadinti kitaip negu mūsų Dieduliu.

Vaitakiemio kaime praleidęs vaikystę ir jaunystę, didžiąją gyvenimo dalį Diedulis ūkininkavo Pristavonyse, kur su žmona Judita savo sunkiu

darbu ir ryžtu išvystė iki šiol klestintį ūkį, kur susilaukė vaikų ir juos užaugino. Sulaukęs pensijos, ūkį perdavė į sūnaus Petro ir marčios Birutės rankas, o pats nepabijojo ilgos kelionės ir kelis kartus aplankė dukrą Birutę ir jos šeimą Amerikoje. Būdamas jau senyvo amžiaus, kartu su močiute pasistatė namą Punske, kur ramiai praleido gyvenimo saulėlydį.

Diedulis gyveno pilnavertį gyvenimą: darbas jam buvo energijos šaltinis, domėjosi kultūrine veikla, nepraleisdavo nė vieno renginio Punsko kultūros namuose, rūpėjo jam pasaulio, mūsų visuomenės problemos. Buvo tikras Lietuvos patriotas.

Mokėjo ir mėgo bendrauti su žmonėmis, neskirstė jų, su visais buvo vienodas. Kitų mėgstamas ir gerbiamas, su

Kazimieras Jurkūnas

Su vaikais ir jų šeimomis

kiekvienu rasdavo bendrą kalbą. Su mažiausiais pažaisdavo, pagrodavo jiems akordeonu, su vyresniais palošdavo kortomis, galima buvo su juo pakalbėti visokiomis temomis arba tiesiog pasėdėti drauge tyloje. Net pačius sunkiausius klausimus Diedulis sugebėdavo svarstyti ramiai, neleidamas sau pulti į emocijas, nieko neįžeisdamas ir nemenkindamas. Daug kam padėjo, padrąsino. Jo mąstysena ir gyvenimo būdas lieka mums kaip pati tikriausia žmonių bendravimo, bendradarbiavimo, drąsos ir dorumo mokykla.

Diedulio bėgantis laikas tarsi nelietė. Nuveikti darbai, gyvenimo būdas, mąstysena, pažangumas, net ir išvaizda neatskleisdavo, kiek žvakučių

Iš šeimos albumo

kiekvienų metų gruodžio 12 dieną reikėdavo nupūsti ant gimtadienio torto. Tikėjomės ir tikėjome, kad šiomet švęsime kartu garbingą 90-ąjį jubiliejų. Tačiau likimas lėmė kitaip.

Visos mūsų šeimos vardu tariame labai AČIŪ visiems gydytojams, kurie rūpinosi mūsų Dieduliu, Punsko ambulatorijos ir Seinų ligoninės darbuotojams, ypač Jurgitai ir Povilui. Žinome, jog padarėte viską ir rūpestingai kovojote, kad mūsų Diedulis pasveiktų. Ir nors ligoninėje teko jam gulėti tokiu sunkiu laiku, apie viską mums pranešdavote, kantriai paaiškindavote.

Dėkojame visiems susirinkusiems už Jūsų maldas ir už tai, kad dalyvaujate šiame atsisveikinime.

Brangus Dieduli, mūsų meilė Tau yra stipresnė už mirtį. Buvai mūsų šeimos stuburas. Verkia žemė, kurią dirbai, verkia medžiai, kuriuos sodinai, verkiame mes, Tavo artimieji. Bet tose ašarose yra ne tik liūdesys. Yra ir džiaugsmas, kad buvai, kad tiek mus išmokei, kad tiek mums palikai, ir galų gale – kad išėjai iš šio pasaulio pasiruošęs, susitaikęs su gyvenimo ratu, ramiai, sapne, taip, kaip norėjai. Tikime, kad esi čia su mumis ir būsi su mumis, kai jau mūsų nebebus.

Ilgai galvojau, ką šią akimirką, jei galėtų, pasakytų mums mūsų Diedulis. Ko gero, kaip paprastai lengvai palenkęs galvą į šoną ramiu balsu tartų: „Nelaukit, aš negrįšiu, neskuobėkit, aš palauksiu!“

Ir tai tiesa, jis palauks ir kažkada visi susitiksime anapus. O kol esame žemėje, prisiminkime mūsų Diedulį ir paguodą širdims teatneša šios eilės:

Ir vienką kart, pavasari,

Tu vėl atjosi drąsiai –

O mylimas pavasari,

Manęs jau neberasi – –

Sulaikęs juodbėrį staiga,

Į žemę pažiūrėsi:

Ir žemė taps žiedais marga...

Aš diemedžiu žydėsiu – – (S. Nėris)

Ilsėkis ramybėje, Dieduli!

2021 m. balandžio 18 d. mirė
A. A. EMILIJUS MARCINKEVIČIUS
iš Seinų.

Mirtis nepaiso nei laiko, nei troškimų, nei ašarų.

Ji ateina ir pasiima brangiausią žmogų...

Mirtis užpučia gyvenimą kaip žvakės liepsną,

tik niekada iš atminties neištrins žmogaus atminimo.

Nuoširdžiai dėkojame visiems, šiuo sunkiu laikotarpiu dalyvavusiems laidotuvsė: giminėms, kaimynams, draugams, pažįstamiems. Ačiū Seinų bažnytiniam chorui bei vargonininkui už maldas ir giesmes, kun. Jaroslavui Kalinovskiui už atnašautas šv. Mišias.

Dėkojame už užuojautos žodžius, aukas, maldas ir gėles bei Velionio palydėjimą į amžinojo poilsio vietą Seinų kapinėse.

**Liūdintys žmona Danutė, sūnus Alius,
dukra Alina su šeima, brolis Jonas su šeima**

2021 m. balandžio 23 d. į amžinybę iškeliavo
A. A. NATALIJA BALKUVIENĖ
iš Trakiškių.

Nuoširdžiai dėkojame giminėms, kaimynams, visiems, kurie meldėsi bei palydėjo Velionę į paskutinę kelionę. Tariame ačiū „Tėviškės aidų“ ansambliučiems, jų vadovui Gediminui Krauzliui, kuris kapinėse pasidalijo gražiais prisiminimais apie Mirusiąją. Širdingus padėkos žodžius skiriame gydytojui Justui Bliūdžiui, kuris ne tik gydė Mamą, bet tą sunkų laikotarpį palaikė mūsų šeimą.

Sūnus ir dukros su šeimomis

Dėl Emilijaus Marcinkevičiaus mirties
užjaučiame jo žmoną (choro dalyvę) Danutę su vaikais ir anūke,
brolį Joną bei artimuosius...

Stiprybės Jums. Telydi Jus paguoda ir dvasios tvirtumas
šią sunkią netekties valandą.

Seinų bažnytinio choro dalyviai

Dėl tėvelio mirties Aliną Dzimida nuoširdžiai užjaučia

**Vysk. Antano Barausko fondas „Lietuvių namai“ Seinuose
Lietuvių Šv. Kazimiero draugija**

Mirė ūkininkė ir Dusnyčios ansamblio dalyvė

EUGENIJA PAKUTKIENĖ

„Saugom Tavo atminimą tyloje...“

Žmogaus gyvenime nėra blankių ir nereikšmingų dalykų. Svarbu juos laiku suprasti. Mes nepajėgūs sustabdyti laiko, išvengti skaudžių nesėkmių, netekčių. Kartais stengiamės ir darome, kad būtų geriau, bet išeina kaip tik atvirkščiai. Tačiau yra toks nuostabus dalykas, duotas žmogui dovanai – atmintis. Ji šventai saugo mums brangių artimųjų paveikslus. Ir po daugelio metų gera prisiminti tėvelio, mamos susirūpinusius veidus ir ištartus žodžius dėl kasdienos, dėl anūkų (mūsų vaikų) negalavimų. Jie siekia ir nori vien gero savo vaikams, anūkams... Nėra didesnės meilės už motinos meilę. Kaip neatskirsi pavasario nuo saulės, šilumos, pirmųjų gėlių, taip neatskirsi vaikystės nuo mamos.

Žmogus žemėje tik laikinai, bet apie tai negalvojame, stengiamės nutolinti tokias mintis... Niekas nesulaikys laiko. Tačiau išlieka prisiminimai, atlikti darbai, palikti daiktai. Ir šeima bei artimieji tai saugo.

Prisiminimais mielai dalijosi ir 2021 m. kovo 20 d. amžinybėn iškeliavusi Žagarių kaimo ūkininkė, Dusnyčios ansamblio dalyvė, giesmininkė Birutė Macukonienė. Sūnus Algis mena mamą ne pasenusią, netekusią jėgų vaikščioti, bet jauną, darbščią, patariančią, vaikystėje globojusią. Kai darydavos sunku, mamos geras žodis, paglostymas duodavo jėgų. Ji pasakojusi apie senovę. Sakiusi, kad nėra blogo gyvenimo – yra

Birutė Macukonienė

toks, kai nemokam gyventi. Jautė, kai kada kas negero atsitikdavo ar kokia bėda... Mat net įrodyta, kad nuo mamos nepaslėpsi nieko – ar gero, ar blogo. Mamos širdis nujaučia. Patinka tai ar ne, bet kiekviena motina kantriai moko savo vaikus visko, ko jiems prireiks gyvenime. Gal nespėta jai padėkoti už rūpinimąsi...

Birutė gimusi 1925 m. gegužės 20 d. Dusnyčioje. Augo su vyresne ir jaunesne už ją sesėmis Stase ir Vitale bei vyresniu broliu Aloyzu. Jos mama Marytė Brindziūtė-Slavėnienė (1887–1979 Dusnyčioje) kilusi iš Lietuvos, Nemunaičių kaimo. Žmonės ją gerbė ir parsiveždavo arba parsivesdavo į savo namus (ne vien Dusnyčioje) moterims gimdant. Mat ji buvo pribuvėja, vadinta bobele.

Tėvas Juozas Slavėna (1884–1963) – iš Dusnyčios. Tėvai susipažino ir susituokė užjūryje, Amerikoje. Parsivežė gimtinėn ten gimusius du vaikus: vyriausią Veroniką, kuri paaugus mirė, ir pusės metų Aloyzą. Kiek paūkininkavęs tėvas ir vėl išplaukė į Ameriką. Kilo karas. Nevalia buvo ilgus metus grįžti. Susirašinėjo su žmona laiškais.

1941 m. Marytė Slavėnienė su sūnumi ir trimis dukromis buvo priversti išvykti iš Dusnyčios į Lietuvą. Stasė jau buvo ištekėjusi už Samulevičiaus, bet ir jie turėjo palikti namus. Marytė Slavėnienė su Aloyzu, Birute ir Vitale paskirti į Kybartus, gyveno Bartnykuose molinėj troboj, vėliau pateko į Geistariškes, kur dar sykiu gyveno Žukauskai, atvykę iš Burbiškių: Bronius, Vincas ir jų tėvai, Češkevičiai iš Aradnykų su šešetu vaikų. Paskui atvažiavo Bronius Samulevičius ir Slavėnienė su vaikais pasiėmė į Lankeliškius prie Vilkaviškio. Čia jis buvo apsistojęs su žmona Stase (Slavėnaite). Čia Samulevičiams gimė sūnus Algis. Ir daugiau mūsų krašto žmonių ten buvę. Iš čia matėsi bažnyčios bokštai, kunigų seminarija. Net buvo jie į atlaidus Vilkaviškinėję. Geriau gyveno, sėjo javus, sodino bulvių. Kai užėjo rusai – visus paėmė prie Trakų. Gyveno kažkokioj sodyboj prie ežero su Samulevičiais ir dar tokiais lenkais, atvykusiais nuo Gibų. Netolimam miške rasdavo uogų, grybų, žuvies buvo valia pasigaut. Po kiek laiko iš ten jau arčiau namų pateko, į Siminiškius.

Grįžę namelius rado apgriautus.

Birutė su mama, sesėmis ir broliu

Prasigyventi padėjo tėvas, uždirbęs pinigų Amerikoje. Juozas Slavėna buvo išvykęs į Ameriką net 20-čiai metų, sugrįžo 1948-aisiais. 1949 m. Slavėnų šeimoje vyko dvejos vestuvės: Aloyzas vedė Veroniką Valukonytę iš Jonaraisčio, o Birutė išėjo į marčias į kaimyninį Žagarių kaimą – ištekėjo už Antano Macukonio. Čia rado kelias kartas. Tada kartu gyvena ir vyro mama Agota (tėvas Vladas Macukonis jau buvo miręs), vyro broliai Vitas (liko nevedęs, gyvena Seinuose) ir Juozas (vėliau vedė ir išėjo į Krasnagrūdą žentui) bei seneliai Ieva ir Povilas Pecukoniai. Šeima ūkininkavo tradiciškai, vėliau kurį laiką vertėsi avininkyste.

Išaugino Birutė su vyru Antanu du sūnus: Vladą ir Algį. Sulaukė 7

anūkų, 8 proanūkių ir 2 proproanūkių.

Birutė Macukonienė labai mėgo dainuoti. Ji per 10 metų dalyvavo Dusnyčios etnografiniame ansamblyje. Išvykų ir koncertų metu vėl pamatė Lietuvą, aplankė daug gražių vietų. Ansamblio vadovė Onutė Severinaitė-Skripkienė sakė, kad Birutė buvo pati vyriausia, nuostabaus, aksominio balso, dainavo antruoju balsu, puikiai, uoliai lankė repeticijas, vis geranoriškai dalyvavo išvykose, pasirodymuose, suėjimuose (atsinešdavo savo vaisių).

Birutė, nugyvenusi gražų amžių, iškeliaavo pas vyrą Antaną ir prieš mėnesį, vasario 24 d., mirusį sūnų Vladą. Kiek per anksti su gyvųjų pasauliu atsisveikinusį Žagarių kaimo gyventoją, tėvą, vyrą, senelį, dar jauną prosenelį, brolių, giminaitį, kaimyną Vladą Macukonį tą šaltą žiemos mėnesį į kapinių kalnelį išlydėjo artimieji, susirinkę giminės ir kaimynai. Vladas su savo ligomis kovojo jau ne vienerius metus. Kiek pasigydęs vis dar galėdavo džiaugtis gyvenimu. Tačiau ligai vėl paūmėjus prašė pašaukti ne greitosios pagalbos, o kunigo, ir susitaikęs su Dievu, tik porą valandų pabuvęs ligoninėje, atsisveikino su šiuo pasauliu. Vladui tik kelių mėnesių trūko iki 70-ojo gimtadienio.

Birutė Macukonienė pasakojusi: „Kap išėjom an kolonijų – gegužin suveidavo kaimynai ir giedodavo Marijos litanijų. Man labai buvo

gražu. Nuog mažumės labai norėjau dainuoc ir giedoc. Kap maža, tai vis slankiojau paskui savo sasarį Stasį. O ji sakydavo: „Kap paaugsi, galėsi ir tu“. Tai mes abi su sasuti Vitali patylom vis iš paskos ir tepgi užtraukdavom. O kap paūgėjom, tai nebuvo galo dainom. Su dainu ir vargas ne tokias sunkus, ir darbai an ūkės spartesni, gerai ejos.

Mano brolis Aloyzas buvo gabus ir darbštus. Jis mokėjo išdrožč iš medzinės alksnio kulbukės kurpalį, aptraukc odu. Padarė klumpes sau, mamai, mumiem – sasutėm. Sutvarė laukus. Prieš karų jie buvo suskырscyci režais (šniūrais), o paskui jau buvo vienas sklypas arcau namų (kolonija).

Visadu dėkavojau Dzevuliu už nuyventus laimyngus metus, už vaikus, anūkus. Kryžų prie namų 2007 m. pastatėm dėl namų apsaugos ir kad laimyngai nuyvenom. Mūs pakrantėj prieg Galadusio ažaro Žagaruose, prieg ca gyvenusių seniau Pecukonių (Macukonių) sodybos pastatėm kryžų.

Žagaruose sunku prasgyvenc buvo. Su vyro dzieduliais 6 metus gyvenom, o paskui kap sustarį vienu ketvirtadienį vienas numirė, o po nedėliai kitas, irgi četvergi. Dziedulis tai buvo prisakis, kad grabų tai cik iš savo miško medzo ir neabliuotų lantų. Tep ir buvo. Sukalė, kap norėjo.

Mano vyro Antano dzieduliai tai Povilas ir Ieva (Dapkevičūtė) Pecukoniai, ca seniau gyvenom. Vyro mama Agota, jau būdama našlė, šitų mumi dalykėlių aprašė. Raikėj sunkiai dzyrbc. Šiciej Pecukoniai vien dukteris turėj, o buvo jų net septynios. Iš jų penkios (Ona, Magdalena, Elzia, Veronika, Ieva) tais laikais, kap nebuvo rubežo, išsimokino – visos beigė aukštus mokslus – Lietuvoj ir gyvenom Kauni. Pecukonių vyrausia duktė Agota liko namie, perėmė ūkį, ji išėj už Vlado Macukonio, turėj tris sūnus. O Marutė Pecukoniūtė išėj už Jurgio Maksimavičiaus Rakelijo.

Birutė su sūnaus Algimanto šeima

Vyro dėdė irgi Antanas Macukonis. Jisai Sainuosa audė ir glansavo milukų. „Apie Antaną Macukonį rašyta ir „Aušros“ 1961 m. 2 nr.: „1961 m. balandžio 11 d. Seinuose vykusioje Audinių ir tapybos parodoje pirma premija paskirta Antanui Macekoniui iš Seinų.“

Birutė, jos sesės ir brolis buvo tvarkingi, pamaldūs. Vaikystėje mokėsi savo kaime. Dusnyčios mokykla buvo kaimynystėje, kur dabar Talandžiai gyvena. Visi Slavėnų vaikai ten baigė po keturias klases, kiek jų ir buvę. „Mokė Juravičius, o paskui Plesevičius – lietuvis iš Sainų, – prisiminimais dalijusis Birutė Macukonienė. – Jis Dusnyčioj gyveno an kambaro pas mus. Prieš pamokas ir po jų poterauom lietuviškai: „Ačū Tau, Dieve, už tą mokslą, šviesą...“ Nor buvo lietuvis, bet nevalia buvo mokyc lietuviškai. Bet jis vis vien kažkiek išmokino ir rašto, ir skaicymo gimtu kalbu.

Pirmos Komunijos mokslų ėjau 9 kilometrus in Sainus per tris savaites, o pavasarin labai dzidelė grupė priėmė sakramentų. Mokino,

per žiemų teko man aic mync linų. Aradnykuose pas Sinkevičius prie Alnos upės buvo pircis, da Radzūcuose pas Brazinskus m y n ė m pircin ir prie Galadusio, prie Dapkevičų buvo gera pircis. Tai ėjom in jas mync. Brolis Aloyzas ima laužtuvus an pecies, aš mintuvus ir ainam in pircį linų – jis laužč, aš mync. Mintuvus ir laužtuvus labai gerus darė Jurgis

prisimenu, kunigas Mazurkevičius, kilis iš Jonaraisco, kunigas Ramanauskas, kunigas Maksimavičius – kilimo iš Burbiškių.

Mūs mama Marytė paci daug labai audė iš linų ir vylnų siūlų ir mus išmokino. Kap grįžom iš Lietuvos, tai da per du metus nuo spalio pradžos beveik

Akulionis Žagarų kaimi. Be galo daug verpėm su mamu, paskui audėm ir parinkcinius divonus, ir abrūsus, daug mezgėm. Mama mumiem visom – savo trimi dukrom Stasei, man ir Vitalei – prikrovė pilnut pilnutėlius kuperus kraico.

Kap atėjau in marcas in Žagarus pas Macukonius, da raikėjo linus ir rauc, ir mync, nes kiekvienai: ir močiutei, ir anytai, ir man, pasėjo – tris linų šmotus.“

Kiekvienas žmogus nori kitam vien gero. Birutė buvo geros širdies mama, sesė, kaimynė, visiems linkėjusi vien gero. Dirbo dėl geresnės ateities, džiaugėsi vaikais, anūkais, proanūkiais, dėkojo Dievui už gyvenimą, už šeimą.

Brangus mamos vardas liks vaikų širdyse amžinai. Nors išėjo Anapilin, gal nespėta mamai visko išsakyti, pasiklausti, padėkoti, bet atminimas neišblės. Vaikai vis dėkos Dievui, kad gerą mamą, o anūkai – močiutę turėjo...

Dusnyčios ansamblis Lietuvoje. Iš kairės: Adelė Jakubauskienė, Ona Skripienė, Aldona Vilkelienė, Marytė Pecukonienė, Birutė Macukonienė, Ona Petruškevičienė, Jurgis Skripka, Juozas Skripka, Tadas Paškevičius, Vitas Skripka, Algis Macukonis

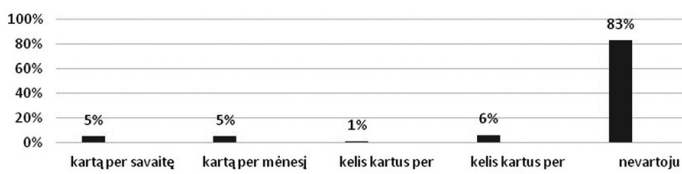
Punsko valsčiaus socialinių problemų įvertinimas

Tęsinys.

Pradžia „Aušros“ 2021 m. 7 nr.

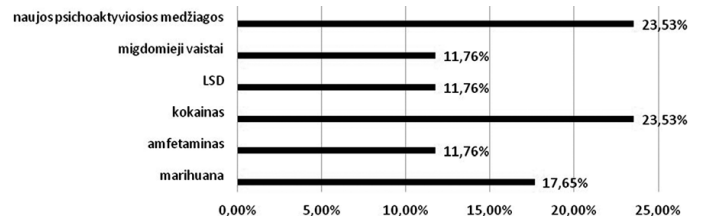
3.3 Suaugusių gyventojų požiūris į narkotikų vartojimo problemą

Visi narkotikai sukelia priklausomybę, atsiranda organizmo poreikis juos vartoti. Pradžioje narkotikai vartojami maloniems pojūčiams sukelti, laikui bėgant priklausomi nuo narkotikų asmenys padarys viską, kad juos pavartotų dėl nemalonaus, dažnai skausmingo jų trūkumo organizme (tai psichologinė priklausomybė). Be to, ilgainiui atsiranda fizinė priklausomybė, pasireiškianti bloga savijauta dėl vartojamų narkotinių medžiagų, be kurių jau nebegalima normaliai funkcionuoti. Tokiu atveju kalbame apie liguistą potraukį, pasireiškiantį stipriais raumenų spazmais, pilvo, dažnai viso kūno skausmais. Narkotikų vartojimo problema, tai kitas klausimas, analizuojamas šiame tyrime. Šiame skyriuje buvo bandoma nustatyti, koks yra psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo problemos mastas Punske valsčiuje, bei patikrinti suaugusių gyventojų žinias, susijusias su šia problema. Remiantis surinktais duomenimis nustatyta, kad 83 proc. asmenų nevarato jokių psichoaktyviųjų medžiagų. Tačiau likusieji prisipažino, kad vartoja/vartojo narkotikus: kelis kartus per metus (6 proc.), kartą per savaitę ir kartą per mėnesį (po 5 proc.) bei kelis kartus per mėnesį (1 proc.).

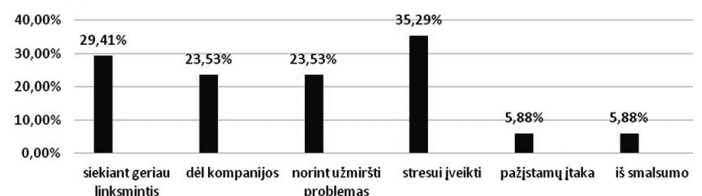
24 diagrama. Kaip dažnai vartojate psichoaktyvias medžiagas (narkotikus, naujas psichoaktyvias medžiagas, vaistus siekdamai apsvaigti)?

Gyventojai, kurie pareiškė, kad kada nors vartojo narkotikus, pasirinko šias medžiagas: naujas psichoaktyvias medžiagas ir kokainą (po 23,53 proc.), marihuaną (17,65 proc.) bei po 11,76 proc.: migdomuosius vaistus, LSD ir amfetaminą.

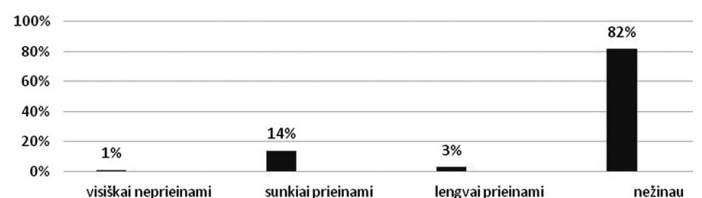
25 diagrama. Pažymėkite, kurias psichoaktyvias medžiagas vartojote.

Gyventojai, kurie pareiškė, kad kada nors vartojo narkotikus, vėliau buvo paklausti, dėl kokių priežasčių rinkdavosi psichoaktyvias medžiagas. 35,29 proc. tiriamųjų pasirinko atsakymą „stresui įveikti“, 29,41 proc. Punske valsčiaus respondentų nurodė, kad tai darė norėdami geriau linksmintis, o po 23,53 proc. – bendraujant su draugais ir pažįstamais bei norėdami užmiršti problemas. Be to, po 5,88 proc. apklaustųjų pasirinko atsakymus: „pažįstamų įtaka“ ir „iš smalsumo“.

26 diagrama. Dėl kokių priežasčių vartojote aukščiau minėtas psichoaktyvias medžiagas?

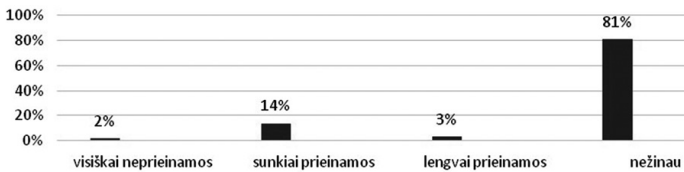
Analizuojant narkotikų prieinamumą Punske valsčiuje, galima pastebėti, kad didžioji gyventojų dalis neturi žinių apie šių medžiagų prieinamumą (82 proc.), o 14 proc. asmenų teigia, kad jos sunkiai prieinamos. 3 proc. apklaustųjų atsakė, kad narkotikai lengvai prieinami, 1 proc. pareiškė, kad šios medžiagos visiškai neprieinamos.

27 diagrama. Kaip vertinate galimybę įsigyti narkotikų Jūsų vietovėje?

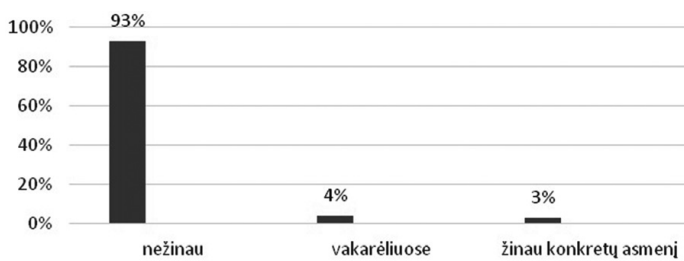
Gyventojų nuomone, panaši situacija yra ir su naujų psichoaktyviųjų medžiagų prieinamumu. Didžioji

respondentų dalis neturi žinių apie galimybes įsigyti naujų psichoaktyviųjų medžiagų jų vietovėse (81 proc.). Šios medžiagos lengvai prieinamos 3 proc. gyventojų, sunkiai prieinamos 14 proc. gyventojų bei visiškai neprieinamos likusiems 2 proc. apklaustųjų.

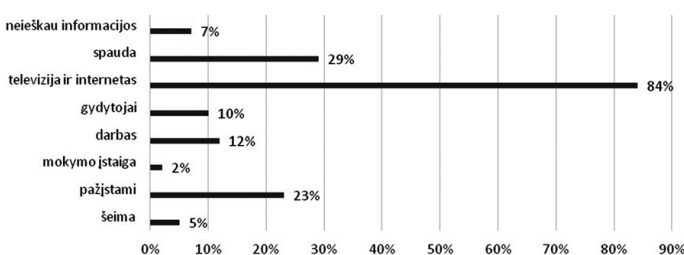
28 diagrama. Kaip vertinate galimybę įsigyti naujų psichoaktyviųjų medžiagų Jūsų vietovėje?

Dauguma respondentų nežino taip pat, kur galima būtų nusipirkti psichoaktyviųjų medžiagų (93 proc.). Likusieji apklaustieji žymėjo, be kita ko, šiuos atsakymus: „vakarėliuose“ (4 proc.) ir „žinau konkretų asmenį“ (3 proc.).

29 diagrama. Ar žinote, kur Jūsų vietovėje galima nusipirkti narkotikų ar naujų psichoaktyviųjų medžiagų?

Po to respondentų buvo paklausta, iš kur jie turi žinių, susijusių su piktnaudžiavimu psichoaktyviosiomis medžiagomis. Daugiausiai gyventojų pareiškė, kad informaciją gauna iš, be kita ko, interneto ir televizijos (84 proc.) arba spaudos (29 proc.). Likusieji tokią informaciją gauna: iš pažįstamų (23 proc.), darbe (12 proc.) bei iš gydytojų (10 proc.).

30 diagrama. Iš kur gaunate informacijos apie piktnaudžiavimo psichoaktyviosiomis medžiagomis pasekmes?

3.4 Suaugusių gyventojų požiūris į smurtą

Smurtas, tai viena iš socialinių problemų, kuri vis labiau ryškėja Lenkijos visuomenėje. Tai nėra nauja problema, bet ji vis labiau plinta dabartiniame pasaulyje, pasireiškdamą naujomis formomis ir sukeldama vis daugiau

tragiškų pasekmių. Smurtas – tai sąmoningi veiksmai prieš kitą asmenį, kurių imamas išnaudojant jėgų pranašumą. Jis pažeidžia teises ir asmenines teises, sukelia kančią ir žalą. Smurtas, tai sąmoningi ir tyčiniai veiksmai, kuriais siekiama kontroliuoti ir priversti paklusti auką. Jis visada sukelia kokią nors žalą. Smurtas – tai ne tas pats, kas agresija. Šie du reiškiniai skiriasi tuo, kad viena šalis yra pranašesnė savo jėga už kitą. Agresijos atveju išlieka jėgų tarp šalių pusiausvyra. Smurtas, tai ne tik mušimas ar mėlynės ant kūno. Išskiriamos įvairios smurto formos:

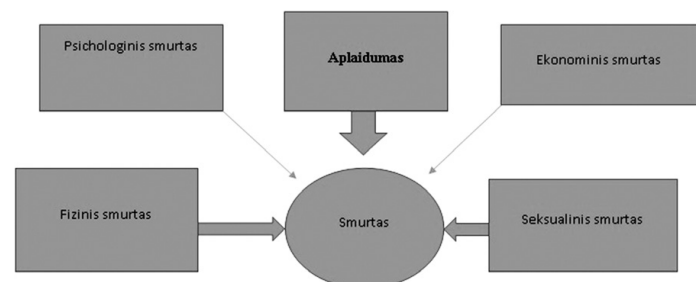
- **Fizinis smurtas** – tyčinis kūno sužalojimas, skausmo sukėlimas ar grasinimas sužaloti kūną. Jis gali pasireikšti, be kita ko: stumdymu, tampymu, mušimu. Tai itin pavojinga smurto forma, nes dažniausiai paliekami sužalojimai, dėl kurių auka gali net mirti.

- **Psichologinis smurtas** – žmogaus orumo įžeidimas. Tai, tarp kitko, pasikartojantis žeminimas, pajuokimas, manipuliavimas, dėmesio, paramos nesuteikimas, reikalavimai ir lūkesčiai, kurių neįmanoma patenkinti, kontroliavimas ir kontaktų su kitais asmenimis ribojimas. Viena iš psichologinio smurto formų – perdėta globa, pasireiškianti siekimu riboti tam tikrų šeimos narių savarankiškumą įvairiose visuomeninio gyvenimo srityse.

- **Aplaidumas** – pasireiškia tuomet, kai artimieji, kurie rūpinasi šeimos nariais, nuolat netenkina pagrindinių jų biologinių ir psichologinių poreikių. Ši smurto rūšis gali taip pat pasireikšti nepakankamu vaikų maitinimu, netinkama vyresnio amžiaus žmonių globa, emociju ir psichologiniu ignoravimu bei jausmų ignoravimu.

- **Ekonominis smurtas** – kai partneriui neleidžiama arba ribojama naudotis bendru biudžetu arba jam atimami uždirbti pinigai, neleidžiama dirbti arba ribojama galimybė ieškoti apmokamo darbo, taip pat kai naikinami daiktai.

- **Seksualinis smurtas** – tai situacija, kai asmuo verčiamas dalyvauti nepageidaujamoje seksualinėje veikloje. Šio smurto formos: vertimas žiūrėti pornografinius filmus, intymių vietų lietimasis prieš asmens valią, prievartinė prostitucija, vertimas dalyvauti seksualinėje veikloje su trečiaisiais asmenimis.

1 paveikslas. Smurto rūšys.

(Bus daugiau)

LEGENDINIAI TELESKOPINIAI KRAUTUVAI

- GARANTIJA – 2 METAI ARBA 4000 MTH*
- Mechaninė pavarų dėžė 6x3
- Variklių galia nuo 83 iki 106 kW (111-142 KM)
- Kelių stūmoklių hidraulinis siurblys
- Abiejų ašių stabdžiai
- Standartiškai oro kondicionierius ir pneumatinė sėdynė (žemės ūkiui skirtas variantas)
- Išilginė variklio padėtis
- Didelis aušintuvas
- LED apšvietimas
- DPF stoka

Modelis	Maksimalus kėlimo aukštis	Maksimalus pakeliamas svoris
	mm	kg
TH357D	7 000	3 500
TH408D	7 600	4 000
TH3510D	9 800	3 500

* 2 metų arba 4000 MTH garantija taikoma TH357D, TH408D, TH3510D modeliams su CAT® C3.4B arba CAT® C4.4 ACERT varikliais, kurie atitinka Stage IV išmetamųjų teršalų standartą. Tikslesnė informacija teikiama žemės ūkio technikos įgaliotieji platintojai bei UAB Bergerat Monnoyeur. Garantijos sąlygos apibrėžtos garantiniame lape.

Büstinė: Augustów, Tytoniowa 4,
tel. +48 604 447 198, el. p. biuro@pom.com.pl

Bergerat
Monnoyeur

PUNSKO LIETUVIŲ KULTŪROS NAMAI kviečia į XVIII solistų ir duetų lietuviškų dainų konkursą „DAINORĖLIS“

Pagal amžių dalyviai bus suskirstyti į 4 grupes:

- ikimokyklinio amžiaus,
- I-III klasių mokinių,
- IV-VI klasių mokinių,
- VII-VIII klasių mokinių

Dalyvis privalo paruošti vieną pasirinktą, jo amžių atitinkančią dainą. Jam gali akompanuoti paties pasirinktas akompaniatorius, galima naudotis fonograma ar kūrinių atlikti a cappella.

Dalyvius stebės komisija. Ji išrinks ir apdovanos talentingiausias ir geriausiai pasiruošusias atlikėjas.

„Dainorėlis“ vyks 2021 m. liepos 6 dieną (antradienį) - 12 val.

Jeigu norinčiųjų dalyvauti bus didelis būrys, rengsime atranką. Ji vyks birželio 29 dieną (antradienį) – 12 val. Lietuvių kultūros namuose.

Atrankos metu organizatoriai nuspręs, kurie vaikai dalyvaus „Dainorėlio“ konkurse.

Norinčius prašome užsirašyti iki birželio 25 d. asmeniškai arba tel. 087 5161 032

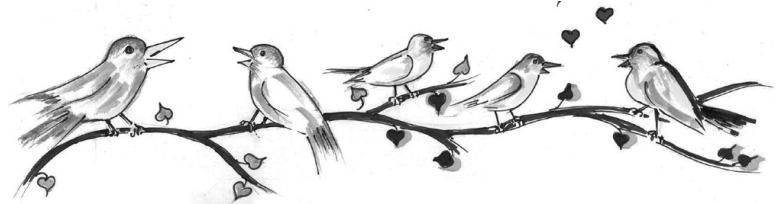
Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

Zadanie jest współfinansowane ze środków Województwa Podlaskiego

Projektas iš dalies finansuojamas Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos lėšomis

Maloniai kviečiame į VIII bažnytinių chorų šventę

„GIESMIŲ PYNĖ MARIJAI“,

kuri įvyks Žagariuose

š.m. gegužės 29 d.

11.00 val. šv. Mišios Žagarių bažnyčioje
šventinis chorų koncertas,
agapė šventoriuje.

Lietuvos žiniasklaida

2021 04 26–05 11

Gegužės 3 d. sukako 230 metų, kai Lietuva ir Lenkija pasirašė Abiejų Tautų Respublikos (ATR) Konstitucijos ir Tarpusavio įžado aktą. Ta proga Vilniuje ir Varšuvoje surengtas bendras nuotolinis šventinis Lietuvos ir Lenkijos parlamentų minėjimas, Lietuvos Prezidentas Gitanas Nausėda su žmona viešėjo Lenkijoje, o Lenkijos premjeras Mateušas Moravieckis (Mateusz Morawiecki) lankėsi Vilniuje.

Nors Lenkijoje gegužės 3 d. yra svarbi valstybinė šventė, Lietuvoje ši data minima kukliau, nes kai kuriais vertinimais, Konstitucija sumažino Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės savarankiškumą bendroje valstybėje su Lenkija. Tačiau Lietuvos žiniasklaidoje šiam įvykiui dėmesio netrūko.

Konstitucinio Teismo pirmininkas Dainius Žilimas LRT televizijos laidoje „Dienos tema“ apie tai sakė: „Tai pasaulyje antroji rašytinė Konstitucija, pirmoji Europoje. Ji davė labai aiškiai išreikštus principus, kurie šiandien yra praktiškai bet kurios demokratinės šalies konstitucijos pagrindas, turiu omeny teisės viršenybę, parlamentarizmo tam tikras tradicijas. Be abejo, valdžių padalijimas, kas yra svarbiausia, tai yra trys savarankiškos valdžios, tarp jų turi būti balansas. Teisminės valdžios nepriklausomumas. Piliečių, aišku, tada jie buvo suprasti šiek tiek kitaip negu šiais laikais, bet kaip ten bebūtų, piliečių laisvė ir lygybė, – tai irgi labai svarbu.“

Lietuvos Vyriausybės vadovė Ingrida Šimonytė po M. Moravieckio priėmimo surengtoje bendroje spaudos konferencijoje pabrėžė ATR Konstitucijos svarbą visai Europai. „Manau, kad ši istorinė atrama, šis pamatinis akmuo, kuriuo remiasi ir pati Europos Sąjungos idėja, yra labai svarbus

ir simboliškas. <...> Labai džiaugiuosi, kad dvišaliai Lietuvos ir Lenkijos santykiai yra puikūs, kad turime daugybę projektų, kurių įgyvendinimas mums gerai sekasi – ar tai būtų infrastruktūros projektai, ar tai būtų karinis bendradarbiavimas.“ Kalbėdama apie bendrą požiūrį į grėsmes, I. Šimonytė teigė: „Dar vienas labai svarbus ir mus jungiantis aspektas – bendras požiūris į grėsmes saugumui, būtinybę stiprinti mūsų gynybą, būtinybę stiprinti mūsų apginamumą, būtinybę stiprinti kitų mūsų partnerių supratimą apie tai, kad ne visi režimai nori Europos Sąjungai gero, o dažnai siekia savų tikslų – griauti, kiršinti, naudotis menkaisiais nesutarimais ir tokiu būdu silpninti ir mūsų valstybes, ir mūsų valstybių bendradarbiavimą. Galiu tik padėkoti Lenkijai, kad bendradarbiavimas ir šioje srityje yra toks pats aktyvus, produktyvus.“

Lenkijos ministras pirmininkas M. Moravieckis paragino lenkų kilmės Lietuvos gyventojus skiepytis nuo COVID-19. „Kalbėdamas čia, Vilniuje, noriu labai karštai pakviesti ir Lenkijos gyventojus, ir Lietuvoje gyvenančius lenkus kuo greičiau pasiskiepyti, kai tik turėsite tokią galimybę. Tai leis greičiau grįžti prie normalaus gyvenimo“, – sakė M. Moravieckis.

Lenkijos vyriausybės vadovas taip pat priminė, kad lankosi ne tik Konstitucijos ir Tarpusavio įžado akto priėmimo metinių išvakarėse, bet ir Vėliavos dieną, minimą visur, kur gyvena lenkai. „Leiskite iš Vilniaus pasveikinti lenkus – Lietuvos piliečius, taip pat visame pasaulyje gyvenančius lenkus su šia atmintina diena. Lenkija yra su jumis. Visur, kur yra lenkai, kur plaka jų širdys, ten yra ir Lenkijos dalelytė“, – kalbėjo premjeras.

Anot jo, susitikimas tokią dieną

reikia, jog dvišalis bendradarbiavimas ateityje klostysis tokia pat dvasia. „Noriu Lietuvos valstybei ir lietuvių tautai palinkėti kuo šviesesnės ateities, kad ateityje patirtumėte tik gerus dalykus, kad mūsų tautos turėtų galimybę kaip galima artimiau bendradarbiauti ir ateityje“, – kalbą baigė svečias iš Lenkijos.

Tačiau, kaip minėta, ir šiandien Konstitucija Lietuvoje vertinama priešingai ir nėra bendros nuomonės, kad tas dokumentas išties naudingas. Apie tai Vilniaus universiteto istorikas dr. Eligijus Raila portalui lrt.lt teigė: „Konstitucija visą laiką buvo suvokiama kaip Lenkijos istorijos dalis. Visgi joje buvo išlaikyti Lietuvos suvereniteto ir savivaldos principai – tai faktas, o Lietuva ilgai tai ignoravo, tai ilgą laiką nebuvo žinoma mūsų tradicijoje.“ „Anot E. Railos, vienodo atstovavimo Karo reikalų ir Iždo komisijose įsipareigojimas rodo, jog „Lietuva ir Lenkija pradeda naują tarpusavio gyvenimo perspektyvą“, kurią kai kurie netgi vadino „konfederacija“.

<...> 1920 m. prasidėjo Lietuvos ir Lenkijos karas, po jo Vilniaus kraštas atsidūrė Varšuvos rankose, tad konstitucijai praktiškai neliko galimybių tiesti istorinius tiltus. Dėl netrukus po konstitucijos priėmimo įvykusių ATR padalijimų, lėmusių Lietuvos prijungimą prie Rusijos imperijos, ir tariamo Lenkijos dominavimo, ji netgi buvo vadinama Lietuvos valstybinumo „antkapiu“.

Vėliau, sovietų okupacijos metais, dokumentas buvo atmetas kaip bajorų konstitucija, nes jame nebuvo iki galo išspręstas valstiečių klausimas.

„Sovietinis naratyvas ir perėmė tokį luominį žvilgsnį, kadangi klasės svarba buvo varomoji jėga sovietinėje istoriografijoje“, – sako E. Raila. Taip ir

susiformavo šiandieninėje Lietuvoje vis dar gajūs stereotipai“, – rašė portalas.

Kai kurie politologai po Seimo rinkimų dar tik formuojant koalicijas sakė abejojantys, ar bus įmanoma suderinti kai kurias labai priešingas besijungiančių partijų vertybines nuostatas vienu ar kitu klausimu. Daug abejonų kėlė į valdančiąją daugumą besijungiantys konservatyvių pažiūrų Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai (TS-LKD), Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis bei jauna liberalias idėjas propaguojanti Laisvės partija. Pavyzdžiui, dėl požiūrio į šeimą ar narkotikus.

Nuo 2020 metų rinkimų praėjo daugiau negu pusmetis ir politologai bei žiniasklaida atkreipia dėmesį į vis gilėjančią takoskyrą tarp sudarančių valdančiąją koaliciją.

„Valdančiųjų stovykloje – įtampa ir kaltinimai: pasiūsiu Laisvės partija grasina vis garsiau“. Taip pavadintame straipsnyje „Lietuvos rytas“ rašė: „Jei mums nepavyksta įgyvendinti to, dėl ko mūsų rinkėjai už mus pirmiausia ir balsavo, mūsų čia niekas nelaiko. Priešingai, mums likti net būtų nenaudinga. O konservatoriai gali pasikviesti į pagalbą socialdemokratus – ir pirmyn“, – tokie ir panašūs pareiškimai užkulisiuose iš Laisvės partijos vadovybės atstovų lūpų skamba vis dažniau.

<...> Seksualinių mažumų teisių užtikrinimas, lyties keitimo, homoseksualų partnerystės įteisinimas, moterų ir vaikų apsauga nuo smurto, kova su neapykantos ir patyčių skatinimu viešojoje erdvėje – tai tarsi neturėtų kelti didesnių prieštaravimų šioje valdančiojoje koalicijoje.

<...> Tačiau Laisvės partijos aktyvumas stumiant įstatymų projektus kelia konservatorių vadovybės ir Vyriausybės, taip pat Liberalų sąjūdžio nepasitenkinimą – esą jaunesnioji koalicijos sesuo pernelyg beatodairiškai skuba, drumsčia vandenį, provokuoja visuomenę, o kartu duoda užsidirbti opozicijai.

Dar vienas nesutarimų frontas – karantino laisvinimo politika. „Laisviečiai“ nuolat ragino Vyriausybę ryžtingiau ir plačiau panaikinti apribojimus ir verslui, ir kitoms gyvenimo sritims. „Lietuvos ryto“ žiniomis, priekaištus dėl to A. Armonaitei (Aušrinė Armonaitė – Laisvės partijos vadovė – red.) ne kartą yra liejęs pats konservatorių lyderis, užsienio reikalų ministras Gabrielius Landsbergis.“

Tuo metu portalas delfi.lt rašinyje „Politologas – apie valdančiųjų retoriką: jeigu tokie dalykai išlenda į paviršių, kas tada vyksta už uždarytų durų“ perteikė laidoje „Delfi diena“ dalyvavusių politologų Lauro Bielinio ir Bernaro Ivanovo mintis. „Matome skirtingas valdančiųjų pozicijas. Šįkart dėl galimybių paso. Iki šiol įtampas kilo dėl karantino ribojimų bei vertybinių klausimų.

„Aš nedramatizuočiau to, kas vyksta. Situacija neįprasta, dinamiška, nes su tokia pandemija mes dar nebuvo susidūrę ir niekas neturi patirties. Tie nesusipratimai ir iššaukia kartais negebėjimą vienas su kitu susitarti, negebėjimą išgirsti vienas kito <...>“, – tikino L. Bielinis.“

*Skubėjo vasaros ir žiemos,
Prabėgo laikas neramus.
Šįkart gegužė suskaičiavo
Devyniasdešimtus metus.
Nenusiminkit, kad laikas skrenda
Tarytum paukščiai į šiltus kraštus,
Jums jubiliejų gražų dovanoja,
O metai verčia vis naujus lapus.*

90-mečio proga **Petronelę Sinkevičienę** iš Punsko sveikina ir 100 metų linki

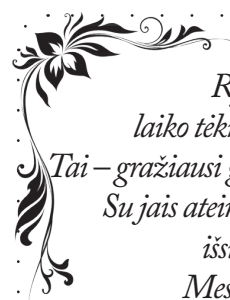
Dukra Aldona su vyru

*Miela mūsų Motule,
kažkada taip Tave pavadino mažos anūkelės ir
tokia mums likai vienintelė, nepakartojama.
Seniau mes buvom Tavo rūpestėlis,
o dabar stengiamės gaubti Tave savo rūpesčiu.
Džiaugiamės, kad su mumis esi, ir linkime
sulaukti dar daug gražių pavasarų.*

Garbingo 90-ojo jubiliejaus proga **Petronelę Sinkevičienę** iš Punsko sveikina

Šeima

*Ryto rasa saulės spinduliuos,
laiko tėkmėj rašo Tau 40-uosius metus.
Tai – gražiausi gyvenimo, jaunystės ir brandos metai.
Su jais ateina dideli darbai, gražios svajonės,
išsipildymo ir vilties metai.
Mes linkime Tau didelės laimės,
daug gražių darbų, meilės ir stiprios sveikatos viskam
įgyvendinti bei Dievo palaimos.
Būk laimingas, juk gegužės 26 dieną
Tau pasibels gražus gimtadienis.*

Su gražiu Jubiliejumi **Adomą Savicką**, gyvenantį Žvikeliuose, sveikina

Žmona Violeta, dukrytės Evelina ir Monika
bei uošviai